

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 2 – 2011

nfu

Medisinering	s. 6
Tøff kamp for Tine	s. 10
Investeringsstøtte til besvær	s. 33
Bli med på Stolthetsparaden 2011!	s. 39

Fra generalsekretæren

Kursmateriell

NFU har mye fint kursmateriell - som det står oversikt over på side 44.

Årsmøtene er nå avholdt i lokal- og fylkeslag med valg av tillitsvalgte. Flere er nye og ønsker opplæring i denne sammenheng. For nye tillitsvalgte kan jeg anbefale vårt kurshefte "Tillitsvalgt i organisasjonen NFU" – som nylig er revidert. Jeg vil samtidig minne om at det kan søkes støtte til å arrangere kurs gjennom vårt studieforbund.

NFU sentralt kan formidle navn på kursledere med erfaring som tillitsvalgte.

Til høsten er det kommune- og fylkestingsvalg. Jeg minner i den forbindelse om vårt kurshefte "Kommunevalg",

som nylig er blitt revidert. Når vi nå går våren i møte, kan det kanskje være trivelig med kurs eller samlinger der deltakerne forberedes på denne viktige begivenheten?

VIBEKE SEIM-HAUGEN
GENERALSEKRETÆR

Korleis bli aktiv i eigen organisasjon?

Som ein del av årsmøtehelga i NFU Sogn og Fjordane fylkeslag nylig, vart det gjennomført første del av eit tredelt kurs for vaksne med utviklingshemning med ei målsetting om å bli meir aktive i organisasjonen sin.

AV: STEINAR SANDNES

Første del vil bli følgt opp med nytt kurs knytt til lokallags-samlinga i september, og deretter avslutta med nytt kurs knytt til neste fylkesårsmøte.

Ni aktive deltakarar bidrog til eit godt samspel mellom egne opplevingar og korleis det er å ta del i ein organisasjon. NFU sitt grunnkurs la ramma, men innhaldet vart på mange måtar brukarstyrt ved at kvart enkelt tema starta med deltakarane sine egne erfaringar. Slik vart innhaldet enda meir relevant.

I forbindelse med påmeldinga viste det seg å vera vanskelig for deltakarane å få med følgjepersonar (såkalla ledsagere). Ved å ha to til stades, kunne dei likevel samla sett inspirere til aktivitet.

Vår anbefaling er såleis til andre fylkeslag: Ikkje la mangelen på følgjepersonar hindre at vaksne med utviklingshemning får sin rettvisе sjanse til på bli meir aktive i organisasjonen sin.

Resten av programmet + korleis sette dette ut i praksis, blir tema for siste samling. I ei mellomliggende oppgave skal kvar einskild deltakar vere med på eit styremøte i lokallaget og observere korleis lokallaget arbeider, og kva saker dei jobbar med.

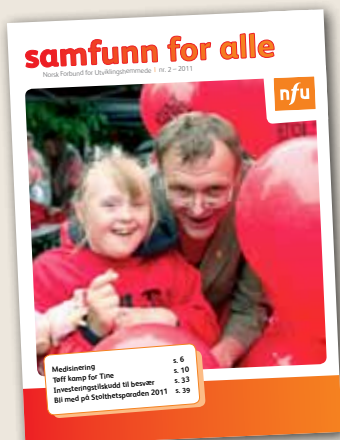
AP-ja til BPA!

Arbeiderpartiets landsmøte vedtok å gå inn for rettighetsfesting av BPA innenfor dagens kostnadsrammer.

Forslaget innebærer at det skal nedsettes et utvalg for å kartlegge kostnadsaspektet med BPA-ordningen. Takk til Tove Linnea Brandvik og alle de andre landsmøtedelegatene som har arbeidet iherdig for å sikre rettighetsfesting av BPA! Les mer på www.nfunorge.org

Diskriminering

Dag Olav Stensland ble fratatt selvbyggertomten fordi han har utviklingshemning. Stavanger kommune endret deretter regelverket for tildeling av selvbyggertomter. Likestillings og diskrimineringsombudet uttaler at Dag Olav ble diskriminert og at det nye regelverket for tildeling av selvbyggertomter er diskriminerende. Les mer på www.nfunorge.org

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
Halv kontingent fra 1. juli
Gratis fra 1. november
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFU Norge

Annonseakvisitør: AMN A/S
Postboks 24, 3340 Åmot
Telefon: 32 78 17 50

Forsidefoto: NFUs forbundsleder
Jens Petter Gitlesen og datteren
Emilie deltok på Stolthetsparaden i fjor.
(Foto: Vidar Haagensen)

Layout: Tina Jerstad

Trykk: Gunnarshaug trykkeri
Utgivelse 3 – 2011
Kommer uke 25
Frist for saker er: 5. mai
Annonsefrist er: 20. mai

6 Møt "Karl" som lever en meningsløs hverdag, er tungt medisinert, går på flere medikamenter for samme diagnose og må behandles for bivirkninger.

10 Les om foreldrenes kamp for å få Tine ut av et stort bofellesskap i Sande kommune i Vestfold og inn i egen bolig med BPA.

16 LO-sjef Roar Flåthen sier nei til å frata fagforeningene vetoretten mot alternative turnusordninger som er i strid med arbeidsmiljøloven.

18 Vi har intervjuet stortingsrepresentant Robert Eriksson (Frp) om utviklingshemmedes levekår.

25 Else Kathrine (21) i Haugesund har fått et helt nytt liv med BPA i eget hjem.

34 NFUs forbundsleder frykter økt investerings-tilskudd til omsorgsboliger. SFA har bedt saksordfører Eirik Sivertsen (AP) kommentere forslaget til stortingsvedtak.

Leder s. 4 – Vi\$ste du at... s. 20 – SAFO s. 32 – NFU-butikken s. 44

Spesialundervisning på lykke og fromme?

Enkeltvedtak om spesialundervisning er et sikkert vårtegn. Innholdet i enkeltvedtaket er svært avgjørende for elever med utviklingshemning. I praksis er det få områder med mindre statlig styring enn spesialundervisningen.

Med innføringen av Kunnskapsløftet ble det lokale selvstyret styrket. Læreplanen gir nå kun opplæringsmål. Den enkelte kommune, skole eller lærer står fritt med valg av opplæringsmetodikk og det meste annet. Det er en viss uformell styring gjennom lærerprofesjonen og lærerutdanningene. Lærebøkene virker også styrende for den pedagogiske aktiviteten.

Elever med utviklingshemning er i all hovedsak unntatt fra læreplanen. Læreren er ofte erstattet med en assistent. De pedagogiske høyskolene har i hovedsak lite kunnskap om og fokus på elever med utviklingshemning. Læremidler finnes ikke. Opplæringsmål og opplæringsmetodikk for elever med utviklingshemning er først og fremst lokalt bestemt.

Snart kommer en stortingsmelding om spesialundervisning. Kunnskapsminister Kristin Halvorsen har sett seg lei av skoleeiere som ikke følger lovverket. Hun varslet sanksjoner og sterk statlig styring. Men det var i høst. Nå er tonen en annen.

Forklaringen er nok at regjeringen har medlemmer som har vern om det kommunale selvstyret som sin viktigste verdi. Stortingsmeldingen om spesialundervisning kan vise seg å bli en samling honnørord om inkludering, kvalitet og læringsutbytte. På det praktiske og tiltaksrettede planet er det overhengende fare for at den kommende stortingsmeldingen om spesialundervisningen først og fremst blir en melding om reorganisering av Statlig spesialpedagogisk støttesystem (Statped).

Når staten ikke styrer, bør foreldrene ta styring. Virkemidlene i opplæringsloven heter brukermedvirkning, sakkyndig vurdering, enkeltvedtak, individuell opplæringsplan og klagerett. Det er lettere å benytte tiltak som finnes enn tiltak som ikke finnes. Foreldre til elever med utviklingshemning bør gi uttrykk for sitt syn på opplæringsinnhold, organisering og omfang nå.

Til høsten er det for sent.

JENS PETTER GITLESEN
FORBUNDSLEDER

Solgården i Spania

Drømmested for tilrettelagt ferie!

Vårt mål er at alle skal oppleve en velfortjent og tilrettelagt ferie hos oss. Vi lover deg trivsel og trygghet, enten du er bruker, ledsager, familie eller pårørende.

Kontakt oss for å høre hvilke muligheter vi har til tur for deg eller din gruppe!

Ring 24 14 66 60 eller kontor@solgarden.no

VELKOMMEN TIL OSS! www.solgarden.no

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

«Karl» – tungt medisinerert i en meningsløs hverdag

Mange personer med utviklingshemning og psykiske lidelser i tillegg blir tungt medisinerert for uro, sinne, angst, depresjon osv. Det er heller ikke uvanlig at de går på flere medikamenter – for samme diagnose – samtidig. Dette kan skape alvorlige og plagsomme bivirkninger, som de også må medisineres for.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Vi har møtt "Karl" – som opplever dette. Han har i flere år bodd i en bolig som drives av en stor privat "omsorgsbedrift". Den voksne mannen har hatt store psykiske problemer lenge. Foreldrene har hele tiden stått på for å bedre sønnens livskvalitet. Men de har ikke kommet noen vei i sin kamp mot en forvaltning som har sviktet på alle nivåer. I stedet har de fått merkelappen "vanskelige å ha med å gjøre". Kampen for sønnens rettigheter har for lengst gått på helsa løs – for dem begge.

Det er fattet vedtak om bruk av makt og tvang overfor "Karl" etter sosialtjenestelovens paragraf 4a. Han blir med jevne mellomrom lagt i gulvet og holdt av de to tjenesteyterne han er omgitt av til en hver tid – i tillegg til hvilende nattevakt. I forbindelse med slike episoder, får han tilbud om ekstra medisiner – som han som regel takker ja til.

"Karls" høyeste ønske er å flytte tilbake til et botilbud som drives i regi av en annen privat tilbyder – der han trivdes og følte seg trygg. Han ble imidlertid tvunget til å flytte – mot eget og foreldrenes ønske. Det lille selskapet tapte i anbudskonkurransen mot det store.

Siden er tilstanden hans blitt gradvis forverret. Han har i dag diagnosene "moderat utviklingshemning, paranoid psykose og posttraumatisk stresslidelse". I den senere tid har han dessuten fått diagnosene "tilknytningsforstyrrelse og emosjonell ustabil personlighetsforstyrrelse".

I tillegg til en isolert og ensom hverdag med mye kontroll og styring – hittil uten tilbud om opplæring, terapi og et minimalt aktivitetstilbud – er "Karl" sterkt preget av de mange medisinerne han daglig tar for sine ulike diagnoser. To av dem er mot psykose. Ellers får han medikamenter mot angst, uro, depresjon, dårlig søvn og diabetes – i tillegg til at han behandles for bivirkninger.

Foreldrene har lenge fryktet at det ikke tas høyde for hvordan de mange medisinerne virker inn på hverandre hos sønnen – som har et så sammensatt sykdomsbilde. De er redde for at han skal få varige og uopprettelige skader. Til slutt tok de kontakt med Senter for Psykofarmakologi ved Diakonhjemmet i Oslo – der "Karl" nylig ble tatt imot ved senterets poliklinikk.

Professor Helge Refsum ved en av analyse-maskinene ved Senter for Psykofarmakologi ved Diakonhjemmet Sykehus i Oslo.

«Karl» – vår første pasient med utviklingshemning

- "Karl" er den første pasienten med utviklingshemning som er blitt henvist til konsultasjon ved vår poliklinikk siden starten i 2009. Jeg vet ikke hvorfor vi ikke har fått flere. Det handler kanskje om mangel på kunnskap eller at det skjeles til helsebudsjettene. Dette til tross for at tilbudet vi gir her, både kan spare pasienten og deres pårørende for store lidelser og koster en dråpe i havet i forhold til hva samfunnet ellers må betale for den enkelte.

Helge Refsum er professor, spesialist i klinisk farmakologi og avdelingsoverlege ved Senter for Psykofarmakologi ved Diakonhjemmet Sykehus i Oslo. I en samtale med SFA viser han til at de ansattes jobb er å analysere hvordan medikamenter fungerer for hver enkelt. - Sammen med pasienten og eventuelle pårørende går vi nøye gjennom sykehistorien og tidligere og nåværende legemiddelbruk, med særlig fokus på bivirkninger og terapivikt. I tillegg måler vi hvor mye medisin pasienten har i blodet. Ved å gjøre en gentest undersøker vi dessuten pasientens evne til å bryte ned og få medisinene ut av kroppen.

Refsum er opptatt av at medisinen brukes til pasienter med utviklingshemning og psykiske lidelser bør sjekkes med jevne mellomrom. - Mange har tilleggs-

diagnoser som kan gjøre medisineren enda mer komplisert. Kommunikasjonsproblemer og dermed redusert evne til å formidle hvordan de har det, gjør også sitt til at det er vanskelig å vite hvorvidt den enkelte får riktige medisiner og doser som til enhver tid er godt justert. Dette kan imidlertid undersøkes ved at det tas blodprøvestatus tre-fire ganger i året.

Enklere å fylle på

- Er det vanlig å gi pasienter med og uten utviklingshemning som har psykiske lidelser flere medikamenter for samme diagnose?

- Det er ikke uvanlig. En årsak kan være at pasienten har startet opp med et medikament som ikke har fungert eller bare delvis fungert. Dermed prøver man andre – uten å seponere det første.

REGLER

Følgende er psykofarmakologiske regler utarbeidet ved Senter for psykofarmakologi:

- Hvis effekten av legemidlet uteblir, skal indikasjonen (diagnosen) vurderes på ny
- En lidelse skal forsøkes behandlet med ett legemiddel
- Pasienter skal ikke bruke medisiner mot bivirkninger
- Bivirkninger og terapivikt skal utredes nøye
- Pasienten skal slutte med legemidler som ikke virker og når de ikke lenger trengs

Dette er etter min mening uheldig.

Det kan også handle om at legen ikke våger å ta vekk medisiner pasienten allerede bruker. Det er enklere å fylle på enn å ta bort, for å si det slik. Ofte er det flere leger som behandler samme pasient, og de nøler med å ta bort medisin andre har anbefalt. Flere medisiner for samme diagnose gis også fordi både leger, pårørende og ikke minst pasientene selv kan være redde for tilbakefall hvis de kutter ut noe.

Refsum minner samtidig om at dosen en pasient står på, er en ting. - Konsentrasjonen av medisinen som pasienten har i kroppen, er noe ganske annet. De aller fleste bivirkninger er konsentrasjonsavhengige. Desto høyere konsentrasjon i kroppen, desto større risiko for bivirkninger. Det er derfor vi anbefaler at pasientene følges opp med målinger av hvor mye medisin de har i blodet.

Årsaken til at samme dose kan gi svært ulike konsentrasjoner i blodet til forskjellige personer, er ikke helt enkel å forklare kort, tilføyer Helge Refsum – som velger å illustrere det med følgende eksempel: - Hvis du og jeg tar samme dose av samme medisin, kan jeg få ti ganger mer medisin i blodet mitt og dermed mye mer bivirkninger enn deg. Årsaken er at vi mennesker rent genetisk er forskjellige, at vi har ulik alder, kjønn, spiser forskjellig, at du for eksempel har diabetes i tillegg osv. Alt

dette påvirker virkningene av medisinen. Jobben vår er å analysere dette.

Refsum understreker i tillegg at varigheten av behandling også spiller en nøkkelrolle i denne sammenheng. - Den enkelte kan i alvorlige faser ha behov for tyngre medisinering, som så i bedre perioder kan trappes ned eller i beste fall seponeres.

- Blir mange pasienter fortløpende fulgt opp med blodprøver som viser hvorvidt medisinen de får for sine psykiske lidelser er riktig dosert?

- Det er blitt mer vanlig i løpet av de siste ti årene. De stadig flere prøvene som vi får tilsendt fra hele Norge i tillegg til noen fra de andre nordiske landene, bekrefter dette. Vårt senter er en spesialenhet. Slike prøver bør bare analyseres på steder med spesialistkompetanse.

Nyttig verktøy

Helge Refsum er i tillegg til det medisinske, også opptatt av det samfunnsøkonomiske. - Det tas gentest av alle pasientene våre. En gentest koster omkring en tusenlapp – som dekkes av NAV. Dette er en prøve som kun tas en gang i livet.

Det er også gratis for pasientene å få analysert blodprøven som viser hvorvidt doseringen er riktig. Igjen er det NAV som betaler regningen på 130 kroner – pr. analyse. I forhold til de utvilsomt enorme beløpene som for eksempel "Karl" koster det offentlige nå, vil gevinsten av å ta en blodprøve av ham fire ganger i året være stor rent samfunnsøkonomisk. Men viktigst av alt er det likevel at det også ville kunne spare både ham og hans pårørende for store lidelser.

Det er samtidig viktig å understreke at det slett ikke er sikkert at en gentest og jevnlig blodprøver betyr slutten på alle "Karls" psykiske problemer. Jeg håper imidlertid at en justering av medikamentene og doseringen han nå tar, kan redusere bivirkningene han sliter med. Vår jobb er likevel kun å gi råd på bakgrunn av våre undersøkelser. Det er opp til behandlende lege eller psykiater å ta stilling til om og hvordan det vi har kommet fram til, skal følges opp.

Tankeors

- Hvorfor må det tas gentest av pasien-

tene i denne sammenheng?

- Det handler for å si det kort om at genene betyr mye. I dag vet vi en del om hva de betyr for risiko for bivirkninger av medisiner. Vi mennesker er i utgangspunktet ikke skapt for å ta medikamenter – som er fremmedelementer for kroppen vår. Vi er imidlertid skapt med enzymer som skal beskytte oss, bryte ned og avgifte kroppen vår.

Analysen av genene til "Karl" viser at han – i likhet med mange av våre pasienter – har gener som gjør at kroppen deres har problemer med å bryte ned enkelte medisiner. Dette skaper økt risiko for bivirkninger som kan påvirke tilværelsen deres negativt. Det mest gunstige er derfor utvilsomt at det blir tatt en gentest før behandling med medikamenter starter. Dermed kan man være i forkant og vite noe om den enkeltes risiko for bivirkninger. I stedet har både "Karl" og mange andre først fått medisiner og deretter bivirkninger uten at omgivelsene har forstått hvorfor.

- Hva slags bivirkninger er det snakk om?

- Det kan være alt fra angst, sinne, redusert mimikk, vektøkning, søvnløshet, tristhet, ufrivillige bevegelser, uro, Parkinson-liknende symptomer, svette, magebæsvær, sikling og mye mer. Dette kan kort sagt påvirke den enkeltes hverdag og livskvalitet i meget stor grad.

ARBEIDSOPPGAVER

Følgende er stikkord for virksomheten ved Senter for Psykofarmakologi:

- arbeider med å fremme kunnskap om rasjonell bruk av legemidler
- tilbyr måling av medisinkonsentrasjon i blod samt genetiske analyser
- driver psykofarmakologisk poliklinikk
- utfører forskning innen psykofarmakologi

Ond sirkel

– Behandles bivirkninger også ofte med nye medisiner?

– Dette skjer dessverre også – i stedet for at man først reduserer dosen pasienten står på før man deretter eventuelt prøver noe annet. Slik oppstår det en ond sirkel når en pasient for eksempel blir behandlet med antiepileptika for bivirkninger av et eller flere antipsykosemedikamenter.

”Karl” er et typisk eksempel på dette. Det er ingen ønsket situasjon at han står på to medisiner mot psykose og i tillegg må ta medikamenter for bivirkninger. Det er i denne sammenheng samtidig viktig å minne om at det ikke finnes medisiner som ikke gir bivirkninger, presiserer Helge Refsum.

Åtte timer pr. pasient

På spørsmål om hva som skjer når en pasient kommer til konsultasjon ved poliklinikken ved Senter for Psykofarmakologi, svarer Refsum innledningsvis at hver pasient i gjennomsnitt krever åtte timers ar-

beid. – I tillegg til at det tas blodprøver, går første time med til samtale med spesiell vekt på den enkeltes medisinhistorie. Vi er i tillegg opptatt av samspillet mellom alder, kjønn, hva de spiser, om de bruker kosttilskudd, om de røyker – kort sagt alle miljøfaktorer som kan påvirke effekten av medisinen de bruker – sett i forhold til det vi vet om genene deres.

På bakgrunn av genfunn, analyser av blodprøvene i tillegg til det vi ellers har fått vite i møtet med pasienten, skriver vi en grundig rapport. Deretter er det – som tidligere nevnt – opp til pasientens behandlende lege eller psykiater å vurdere hvordan våre funn skal følges opp.

Etter at vi startet med genanalyser i 2001 og poliklinikken ble opprettet for to år siden, har det skjedd en veldig vekst både i antallet prøver vi får tilsendt og pasienter vi får henvist, fortsetter Refsum. Vi har imidlertid ikke kapasitet til å ta imot mange flere polikliniske pasienter, fordi det kun er fire av oss som jobber der.

Laboratoriearbeid og diakoni

Helge Refsum påpeker avslutningsvis at både arbeidstid og det kostbare utstyret som senterets ansatte er avhengig av for å kunne analysere disse prøvene, gjør at denne virksomheten ikke er lønnsom. – Diakonhjemmet var likevel ikke i tvil om at poliklinikken skulle opprettes for to år siden. Hos oss er det heldigvis enighet om at laboratoriearbeid i våre dager også er en form for diakoni.

Vil du vite mer?

De som vil vite mer om Senter for Psykofarmakologi, kan lese mer på:

www.psykofarmakologi.no

Medisineres for mistriksel og uheldige livssituasjoner

- Norge var aktive i sin fordømmelse av den tidligere østblokken hvor opposisjonelle ble plassert i psykiatriske institusjoner og medisinerert. I Norge drives en utstrakt og ukontrollert medisinerer av personer med utviklingshemning.

I en kommentar til medisineringen av ”Karl” viser NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen samtidig til at mennesker med utviklingshemning selvsagt også kan ha psykiske lidelser og behov for medisiner. – Undersøkelser tyder imidlertid på at det kan være så mange som opp mot 40 prosent av voksne med utviklingshemning som gis psykotrop medikasjon. Det er opplagt ikke bare psykiske lidelser som behandles medikamentelt. Vi har i tillegg en utstrakt medisinerer av mistriksel og

uheldige livssituasjoner.

Diagnostikk av psykiske lidelser er generelt langt mer krevende når det gjelder mennesker med psykisk utviklingshemning enn blant andre. Det er også langt mer krevende å vurdere effekten av medisineringen.

En trenger verken være psykiater eller lege for å forstå at personer med utviklingshemning har behov for en tettere oppfølging og evaluering ved medisinerer enn andre, presiserer Jens Petter Gitlesen.

REPARASJON AV FRONTRUTE

GRATIS!

Har du kasko/deikasko er reparasjonen kostnadsfri for deg.

STJORDAL	LADÉ	TILLER
74822555	73849800	72895090

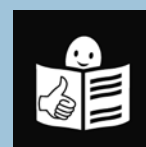
RIIS BILGLASS

www.bilglass.no

Stjordal: Martin Moes gt. 10, 7500 Stjordal
Ladé: Ladé Allé 71, 7041 Trondheim Tiller: Østre Rosten 4c, 7075 Tiller

Tøff kamp for Tine

LETTLEST

For noen måneder siden flyttet Tine inn i egen leilighet med BPA.

Hun har nå 5 personlige assistenter.

Tidligere bodde Tine i et kommunalt bofellesskap.

Etter hvert bodde det 24 personer med utviklingshemning der.

50 tjenesteytere gikk ut og inn i av leiligheten hennes.

Tine forsto snart hva hun skulle gjøre for å få det som hun ville.

Moren til Tine begynte å arbeide for å få henne ut av bofellesskapet.

I en legeerklæring sto det at hun trengte få personer og trygge rammer.

Kommunen var ikke enig i at Tine skulle flytte for seg selv.

Men etter nesten 1 års kamp kunne Tine endelig flytte inn i leiligheten sin.

- Tine flyttet hjemmefra til et kommunalt bofellesskap som 21-åring. Der bodde det den gangen 16 og i dag 24 personer med utviklingshemning i alle aldre. Mange har tilleggsdiagnoser. Vi måtte kjempe en lang og tøff kamp for å få

henne ut derfra. I stedet for å ha 50 tjenesteytere som gikk ut og inn av hjemmet sitt i kommunens regi, har Tine i dag egen leilighet i borettslag og BPA med fem personlige assistenter.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Tines mor og mangeårig tillitsvalgt i NFU sentralt og lokalt, Kari Melby, viser i en samtale med SFA til at datterens tilbud i det kommunale bofellesskapet i Sande i Vestfold, kunne se tilforlatelig ut. - Tine hadde et godt vedtak – med tanke på timeantallet. Hun har Downs syndrom med tilleggsdiagnoser, trenger bistand til de fleste gjøremål, og har i tillegg store utfordringer med tanke på å kunne uttrykke seg og bli forstått. Ifølge vedtaket skulle hun ha en person hos seg hele tiden. Men en stadig strøm av nye ansatte å forholde seg til, skapte selvsagt kronisk angst og bekymring for oss foreldre.

Foreldrenes ansvar

- Det er viktig å understreke at denne situasjonen ikke skyldes de ansatte. I tillegg til kommuneledelsen er den også foreldrenes ansvar, mener Kari Melby. - Til tross for at de er medlemmer av NFU, er de fleste fornøyde med kommunens tilbud og ønsker denne boformen for sine familiemedlemmer. Selv de som har opplevd tiden før ansvarsreformen, har åpenbart glemt den. Myndighetenes påpeking av at mennesker med utviklingshemning selv skal ha mulighet til å velge boform, er heller ikke noe tema lenger for mange av foreldrene.

- *Hva måtte til for å få Tine ut av bofellesskapet?*

- Kampen var så tøff at jeg lenge ikke trodde vi kom til å få det til. Enkeltvedtaket hennes på tjenester opplevdes etter hvert mer og mer som et vedtak om felles tjenesteyting store deler av uken. Mangel på rammer og struktur førte etter hvert til at Tine testet grenser til både sin egen og ansattes fortvilelse.

Dette handlet om at Tine var omgitt av masse mennesker som kom og gikk i bofellesskapet. I kjølvannet av dette uforutsigbare "systemet" forstod hun etter hvert hva hun skulle gjøre for å få det som

Tine Melby trives på arbeidssenteret der hun har mange selvstendige oppgaver.

hun ville. Dermed kjørte hun på – mer og mer. Til slutt nektet vi å la det gå lenger. Vi fikk legeerklæring på at hun trenger få personer, trygge rammer og forutsigbarhet rundt seg. Torshov kompetansesenter, som har vært rådgiver for Tine de siste seks årene, sendte en uttalelse med samme konklusjon. Kommunen aksepterte da at hun flyttet i egen bolig med BPA. Siden har vi – i samarbeid med fem assistenter – drevet omfattende og systematisk avlæring av de mange unotene som preget henne så sterkt etter årene i bofellesskapet.

"På liv og død"

Kari Melby karakteriserer prosessen med å få datteren ut av bofellesskapet som en "kamp på liv og død" – som også gikk ut over hennes egen helse. – Argumentene fra kommunens side mot at Tine skulle

flytte for seg selv, var massive. De handlet om alt fra at hun ville bli så ensom, faren for overgrep, at kommunen ikke ville anbefale å gi Tine lån til leilighet og at overformynderiet ville sette seg imot flytting. Etter nesten ett års kamp var imidlertid alle brikkene på plass.

"JAG"

Vi har valgt "JAG" som leverandør av BPA til Tine, ettersom svenskene har lang erfaring med å organisere personlig assistanse for mennesker med kognitive og sammensatte funksjonsnedsettelse, fortsetter Kari Melby. – Etter at jeg ba om og fikk et møte mellom kommunen, JAG og meg selv, fikk jeg beskjed om at det skulle gå i orden. Likevel tok det 2,5 måneder før vi fikk det skriftlige vedtaket på tjenester. Det var ikke mulig å utlyse assistentstillingene før vi fikk det. Da det

endelig skjedde, fikk vi til gjengjeld over 40 søkere.

– Hva er din rolle i Tines hverdag nå?

– I tillegg til å være mor er jeg det vi i "JAG" kaller assistansegarantist. Dette innebærer blant annet at jeg setter opp arbeidsplaner – som er begrepet vi bruker i stedet for turnus. Det er også meg som ansetter assistentene.

Tines personlige assistenter har ingen helsefaglig bakgrunn – bortsett fra en som er sykepleierstudent. De er i alderen fra 43 – 21, og har forskjellig yrkeserfaringer. Jeg har vært opptatt av å finne assistenter med ulik yrkesbakgrunn og forskjellige interesser. Alle liker ikke å gjøre alt. De skal imidlertid være aktive, være med Tine i svømmehallen, på riding og andre fritidsaktiviteter hun setter pris på. Kontakt med familien er det også viktig at assistentene ivaretar og hjelper Tine med å følge opp. De må også kunne hjelpe henne med å lage sunn og god mat. Noe av kjernen i dette opplegget er at mottakeren av assistanse er hovedpersonen. Vi andre skal tilpasse oss.

Tine og to andre personer med utviklingshemning har vært på Stortinget flere ganger sammen med sine respektive assistenter og talspersoner. Her har de presentert seg selv og fremmet krav om rettighetsfesting av BPA. Dette gjør selvsagt noe med den enkeltes selvfølelse. Ved "JAG-senteret i Sverige gis det fortløpende kurs- og opplæringstilbud både til mottakerne av BPA, assistansegarantister og assistenter.

Kvalitet- og kulturformidling

Kari Melby kvalitetssikrer nå datterens tjenester ved blant annet å introdusere assistentene for viktige deler av Tines tilværelse. – Jeg har presentert dem etter tur på arbeidssenteret der hun jobber. De har vært med til fysioterapeuten, på terapieringen, i butikken, på teater, bytur til Drammen osv. Assistentene vil dessuten bli introdusert for familie, venner og etter hvert delta i våre familiesammenkomster. De skal komme hjem til oss på grillkveld og fiske krabber på brygga utenfor huset vårt til sommeren. Slik vil de få et innblikk i familiens tradisjoner. Jeg er med andre ord opptatt av å formidle vår kultur og å kvalitetssikre alle aktiviteter og gjøremål som er viktige for Tine.

Vil overlate ansvaret

Kari Melby påpeker at det i "JAG syste-

- Endelig kan jeg senke skuldrene, sier Kari Melby.

met" ikke er uvanlig at assistentene går over til å være garantister – for at pårørende skal slippe å gå på stram line resten av livet. - Min tanke er derfor at jeg kommer til å overlate dette ansvaret til to av de som jobber for Tine etter hvert.

Det er i det hele tatt fantastisk å opp-

leve at datteren min nå er omgitt av mennesker som etter hvert kjenner henne meget godt og tar fullt ansvar. Jeg kan sitte hjemme, gå inn i arbeidsplanen og se hvem som til en hver tid er hos henne. I bofellesskapet måtte jeg alltid spørre hvem det var. Jeg visste det aldri. Mange ukjente ansatte skapte også mye usikkerhet – både fordi bofellesskapet var så stort og fordi Tine har så store utfordringer med å uttrykke seg.

I dag kan jeg se datteren min så ofte jeg vil. Hun ville helst ikke ha besøk i bofellesskapet. Det handlet nok om at hun følte at jeg ikke hørte til der. Dermed gikk jeg også glipp av mye informasjon om hvordan hun hadde det. Mange av de som jobbet der, uttalte seg i tillegg om min datter uten at de kjente henne. Få visste noe om familien hennes, hvor barndomshjemmet hennes er, om slekt og venner hun er glad i osv. Assistentene hennes i dag derimot er blitt en viktig og naturlig del av Tines privatliv.

Den nye hverdagen

- Hvordan er Tines hverdag nå?

- Tine er veldig aktiv. Hun trives med oppgavene på jobben, får voksenopplæring to timer pr. uke, trening i basseng, fysioterapi, terapiriding og er fast bruker av biblioteket. Takket være egen bil, har hun frihet til å dra hvor hun vil. Hun går på kino, kikker på gutta, og drar på sykkel-turer. I løpet av årene i bofellesskapet var hun på sydentur to ganger. Det var flott. Nå kan vi planlegge den neste. Hun har mange andre reiseplaner også, men bare nok assistenttimer til å dekke opp ordinære gjøremål. Ettersom hun er avhengig av å ha to assistenter med seg, må jeg spare opp timer for henne til reiser og ferier.

Senker skuldrene

I skrivende stund er det fire måneder siden Tine flyttet inn i egen leilighet med BPA. Kari Melby kjenner endelig hvordan skuldrene er i ferd med å senke seg. Ansvaret kjennes mindre nå – og hun er så smått begynt å planlegge egen tilværelse fremover..

- Vi hører spesielt om mødre som etter årelang kamp for å gi sine barn og unge med utviklingshemning et verdig liv, nærmest kollapse når de endelig greier det. Vil det skje med deg nå, tror du?

- Kampen for Tine har gått ut over helsen i så stor grad at jeg allerede har vært gjennom diverse kollapse både fysisk og følelsesmessig. Dette førte også til at jeg ble nødt til å oppgi jobben. Jeg har grått de tårene som det er mulig å gråte. Jeg tror derfor ikke at jeg kommer til å gå ned for telling igjen. Når jeg nå ser hvor godt Tine har fått det – kan det bare bli bedre.

Alt som har skjedd siden Tine flyttet hjemmefra for seks år siden, er underlig å tenke på nå. Jeg glemmer ikke da jeg ble intervjuet av NRK Vestfold 10 år etter HVPU-reformen, og fikk spørsmål om hva jeg mente var det beste ved den. - Det beste er at min datter aldri skal flytte på institusjon, svarte jeg den gangen. Jeg kunne ikke da seg for meg muligheten av at hun skulle bo i et bofellesskap som skulle vokse seg så stort som det etter hvert ble her i Sande med hele 24 leiligheter. Først nå, 20 år etter reformen og med Tine vel ute av den institusjonsliknende bosituasjonen, føler vi oss trygge på at hun skal slippe det!

Tine har fått et nært forhold til sine personlige assistenter. Her hjemme sammen med Silje Othilie Monsen.

Kommunalsjef Tove Hallgrimsen (Foto: Svein-Ivar Pedersen, Sande avis)

SFA har bedt kommunalsjef for helse- og velferd, Tove Hallgrimsen (TH), i Sande kommune om kort å besvare fem spørsmål i forbindelse med reportasjen om Tine. I sin svarmail, skriver hun innledningsvis: "Disse spørsmålene trenger egentlig belysning fra flere synspunkter. Hovedbudskapet er at alle tjenestene Sande kommune tilbyr, også gjelder for funksjonshemmede, samtidig som noen tilbud er spesielt for funksjonshemmede".

SFA: - Hvordan legges det i Sande kommune til rette for at mennesker med utviklingshemning kan bo og leve etter eget ønske?

TH: - Oppvekstplan, kommuneplan, utviklingshemmede ses ikke på som en segregert gruppe.

SFA: - Hvordan sørger dere for at foreldre får informasjon om hvilke rettigheter deres familiemedlemmer har i forhold til boform og tjenesteyting?

TH: - Internett, søknadsskjema, samtale med pårørende/søker i opplysning til sak, samarbeidsmøter og ansvarsgrupper.

SFA: - Hvordan kvalitetssikrer dere at tjenestemottakerne får de innvilgede timene de har vedtak på?

TH: - Gjennom elektroniske pasientjournaler, rapporter fra tilbydere og ved revurdering av vedtak.

SFA: - Hvilken holdning har dere til alternativ turnus og alternativ tjenesteyting?

TH: - Brukerens behov er alltid utgangspunktet for alle arbeidsplaner i samarbeid med tillitsvalgte.

Alternativ tjenesteyting tar også utgangspunkt i brukerens behov. Sande kommune bruker blant annet alternativ tjenesteyting i samarbeid med frivillige lag/foreninger i støttekontakttjenesten.

SFA: - Hvilken kommentar har du til at utbygging av bofellesskap med 24 leiligheter for mennesker med utviklingshemning er i strid med intensjonene i ansvarsreformen?

TH: - Det er et gap mellom intensjonen i ansvarsreformen og hva vi får av tilbagemelding fra brukere/pårørende. De gir uttrykk for at de er redde for at

deres sønn/datter blir sittende ensomme, og ønsker i hovedtrekk boform som i et bofellesskap. Kommunen er opptatt av at brukermedvirkning må ivaretas i vedtak, både når det gjelder boform og tjeneste, svarer Tove Hallgrimsen.

KORT OM JAG

Brukerkooperativet JAG ble stiftet i Sverige i 1992. Fra 1994 har personer med store funksjonsnedsettelser hatt lovfestet rett til personlig assistanse i vårt naboland.

JAG ble etablert i Norge i 2009, og jobber for rettighetsfesting og med organisering av brukerstyrt personlig assistanse.

Kontaktperson:

Sidsel Maxwell Grasli
Telefon: 915 16 008
Adresse: Schweigaardsgt. 12
Postboks 9217 Grønland,
0134 Oslo

Nettside med kontaktinformasjon er www.jagassistanse.no

*Daglig leder Vibeke Marøy Melstrøm i Uloba overrakte underskriftene til statssekretær Ragnhild Mathisen
(Foto: Finn Ståle Felberg / ULOBA)*

25 000 signerte for BPA

Helseminister Anne Grete Strøm-Erichsen hadde ikke anledning til å motta de 5000 underskriftene som er samlet inn til støtte for en rettighetsfesting av BPA.

Underskriftene ble overlevert til Helse- og omsorgsdepartementet av "Mitt Liv"-alliansen nylig. De vel 100 fremmøtte, som i stedet ble møtt av statssekretær Ragnhild Mathisen, kunne også vise til at over 20 000 personer har lagt igjen navnet sitt på en underskriftskampanje om samme sak på facebook.

Løftebrudd

Bakgrunnen for aksjonen var den rød-grønne regjeringen som i opposisjon gikk inn for at BPA skulle bli en rettighet for mennesker med funksjonsnedsettelse. Dette standpunktet ble opprettholdt både i Soria Moria I og II-erklæringene. Regjeringen uttalte til og med at ordningen skulle styrkes i den siste.

Så kom forslag til ny sosial- og helsetjenestelov med løftebrudd om rettighetsfesting. Det var et gigantisk slag i ansiktet på funksjonshemmede over det ganske land. Dermed var veien kort til et samarbeid mellom Uloba, Norges Handikapforbund og Norsk Forbund for Utviklingshemmede. Sammen startet de alliansen «Mitt liv» som resulterte i et stort engasjement.

Lysbakken nei til omsorgsgettoene

- Regjeringen vil gå tøffere til verks for å stanse kommuner som bygger omsorgsgettoer til personer med utviklingshemning. Når noen kommuner ikke respekterer retningslinjene i ansvarsreformen, kommer spørsmålet om sterkere statlig styring inn.

Det sa likestillingsminister Audun Lysbakken på den store konferansen om

”En ny hverdag. Om selvbestemmelse, utvikling og mestring 20 år etter HVPU-reformen” som ble arrangert i Oslo nylig. Han minnet om retningslinjene i reformen som ble vedtatt av Stortinget den gangen – og at maksimum åtte leiligheter fortsatt gjelder.

Lysbakken har tatt kontakt med Kommunal- og arbeidsdepartementet for å finne tiltak som kan stimulere kommunene til å holde seg unna uønskede boligløsninger.

Vi kommer tilbake med mer stoff fra konferansen i neste nummer.

Likestillingsminister Audun Lysbakken (foto: Stig Marion Weston/SV)

Tøssebro hedret

NTNU-professor Jan Tøssebro som tidligere har fått NFUs hederspris, ble hedret med SOR-prisen for 2011 på den store konferansen om situasjonen for utviklingshemmede 20 år etter HVPU-reformen i Oslo nylig.

Tøssebro fikk prisen fordi ”hans forskningsarbeid og engasjement har hatt stor og uvurderlig betydning for utviklingshemmede og for alle som på ulike måter jobber med og for utviklingshemmede”.

Vi gratulerer!

*Professor Jan Tøssebro har nok en gang fått en vel fortjent heder.
(Foto: Bitten Munthe-Kaas)*

LO-nei til ny turnus

Høyre-leder Erna Solberg vil frata fagforeningene vetoretten de har mot alternative turnuser som i dag er i strid med arbeidsmiljøloven.

- Hvis det skjer, ville mye av den sosiale dumpingen vi har sett i det siste, vært legalisert, sier LO-leder, Roar Flåthen i en kommentar til Avisenes Nyhetsbyrå.

- Jeg er sikker på at det finnes ordninger som alle kan være fornøyd med, svarer NFUs forbundsleder, Jens Petter Gitlesen.

I en kommentar til Dagsavisen, minner Gitlesen om at mange med et stort behov for bistand må forholde seg til mellom 50 og 80 tjenesteytere i løpet av et år, og at dette skaper vanskeligheter både for brukere og personale.

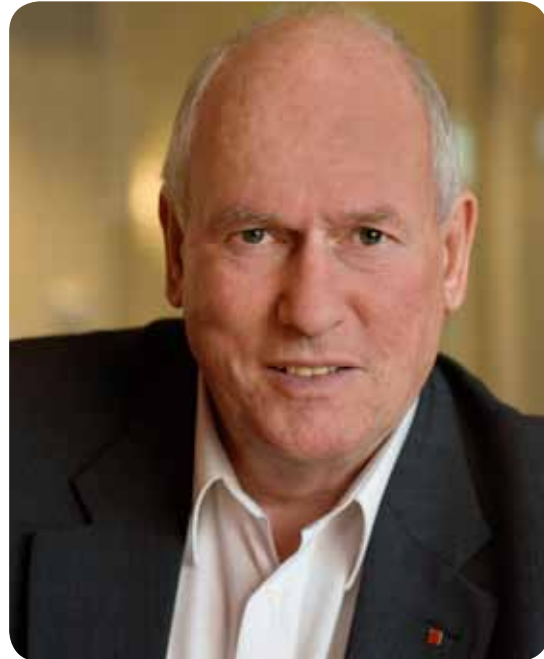
Ny rapport

En foreløpig Fafo-rapport om en forsøksordning i Bergen viser nemlig at alternative turnuser, med lange arbeidsdager etterfulgt av friperioder, er den mest effektive måten å motarbeide ufrivillig deltid på.

I Dagens Næringsliv var det nylig en reportasje om en jente med utviklingshemning som fikk nytt liv da tjenesteyternes turnusordning ble endret, og hun gikk fra å ha 25 til åtte tjenesteytere å forholde seg til.

Jens Petter Gitlesen er opptatt av at arbeidstakerne har sine rettigheter, og at NFU ikke ønsker å gjøre arbeidsdagen uttrygg for dem. - Dette er imidlertid en klassisk situasjon der viktige verdier står opp mot hverandre, mener han.

- Det beste er at dagens regler, med Arbeidstilsynet og fagforeninger med innstillingsrett som godkjenner ekstremt lange arbeidsdager, beholdes, hevder Flåthen.

LO-leder Roar Flåthen. Foto: Trond Isaksen

- Jeg kjenner flere som blir truet med å ikke få dispensasjon. Det er ikke tvil om hvem som er de største taperne oppi det hele, understreker Gitlesen.

Men Flåthen synes at arbeidsmiljøloven er fleksibel nok slik den er i dag. - Vi har innstillingsrett, og det er muligheter for å søke dispensasjon. Her er det mer et spørsmål om at partene lokalt og sentralt setter seg ned og finner løsninger. Dette gjøres jo i dag, påpeker LO-lederen.

Kjefter på hver sin haug

Gitlesen minner om at de som trenger omsorg og pleie, gjerne har et svakt eller manglende språk, og at man må kjenne den enkelte godt for å kunne kommunisere. - Flåthen kommer med bombastiske uttalelser. Jeg etterlyser mer konstruktive forslag. Man må unngå å etablere kategoriske posisjoner. Jeg er sikker på at det finnes ordninger som alle kan være fornøyd med. Nå står partene på hver sin haug og kjefter på hverandre, sier NFUs forbundsleder.

La oss vise Norge ekte stolthet

Lørdag 18. juni
Universitetsplassen
Oppmøte kl. 11.00
Stolthetsparaden
kl. 12.00
★ Påfølgende show
i Oslo Spektrum

Lørdag 18. juni skal vi sette Oslo på hodet, når Stolthetsparadens deltagere marsjerer STOLTE, STERKE OG SYNLIKE fra Universitetsplassen til et stjernespektakel, TV-sendt show i Oslo Spektrum. Hold av datoen 18. juni, og bli med på å gjøre årets parade til tidenes stolteste masse-mønstring av funksjonshemmede, våre venner og andre som solidariserer seg med vårt arbeid for deltakelse og likestilling.

★ **OBS!** Show i Oslo Spektrum er markering av ULOBAs 20års-jubileum. Alle paradedeltagere er velkommen!

via www.stolthetsparaden.no - påmelding på facebook

Storingsrepresentant Robert Eriksson (FrP) om utviklingen av levekårene til personer med utviklingshemning:

Noe bra – mye dårlig

- Noe bra – men altfor mye dårlig. Utviklingshemmedes levekår er i ferd med å gå i feil retning.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Lederen av Stortingets arbeids- og sosialkomité, Robert Eriksson (FrP), er spesielt bekymret for dagens boligsituasjon – som han mener er et gedigent tilbakeskritt i forhold til intensjonene i ansvarsreformen. - Institusjonsliknende boligløsninger blomstrer opp over det ganske land. Selv om de rent fysiske rammene rundt den enkelte ser litt pe-

nere ut enn på de tidligere HVPU-institusjonene, er vi i realiteten tilbake til der vi var for 20 år siden. Basert på rapporten "Funksjonshemmende barrierer", som ble lagt fram av Statens råd for likestilling av funksjonshemmede i 2004, har jeg ved flere anledninger fremmet krav overfor regjeringen om at det skal foretas en ny kartlegging av utviklingshemmedes levekår. Det ville ha gitt oss ny kunnskap om hvordan hverdagsbildet er. Denne kunnskapen trenger vi – ellers fornekter vi behovet for kunnskap, understreker Eriksson. .

36-åringen fra Verdal har vært medlem av Stortingets arbeids- og sosialkomité siden 2005 og leder siden valget i 2009. Politisk aktiv har han vært siden han var 15. Han har hatt en rekke verv i partiet både lokalt, regionalt og sentralt siden den gang.

I en samtale med SFA viser han til at det ikke var de samfunnsengasjerte foreldrene som i sin tid inspirerte ham til å melde seg inn i partiet. - Jeg har til gjengjeld forfedre på morssiden som var aktive politisk – blant dem flere ordførere. Det kan vel hende at mitt politiske engasjement er arvelig – selv om mitt valg av partitilhørighet ble tatt på et selvstendig grunnlag.

Viktig støttespiller

For NFU er nordtrønderen blitt en viktig støttespiller på Løvebakken. Han er blant våre rikspolitikere som markerer et engasjement for svake gruppers levekår i mange sammenhenger. Hans engasjement for vår gruppe startet da han spilte fotball i Verdal IL i unge år. To personer med utviklingshemning hadde den gang en rekke oppgaver og bidro til den gode

lagånden. Han har også hatt sommerjobb på en VTA-bedrift der han ble kjent med flere. - Det opprører meg når personer med utviklingshemning og andre svake grupper blir utsatt for overgrep og urettferdig behandling, sier han.

Overgrepene

Spesielt overgrepene som er blitt avdekket i Dagbladet i den senere tid, har provosert ham. - Det er altfor få som reagerer. Utviklingshemmede er nærmest blitt fritt vilt. Det kan virke som om ledelsen i noen kommuner er mer opptatt av å beskytte sine egne enn å ta et oppgjør med u-kulturen som hersker en del steder. Saken om overgrepene som ble varslet og ikke fulgt opp i over atten år eller kvinnen som ble voldtatt og gravid uten at alarmen gikk før det ble begått nye overgrep mot henne fem år senere, er bare eksempler på dette. Både storsamfunn og politikere må derfor være villige til å fronte slike saker tydeligere.

Dette er samtidig et svært ømtålig tema. Hvis vi ikke tar debatten nå, vil vi som politikere både bli ytterligere distansert fra utviklingshemmedes virkelighet og bidra til at viktige avgjørelser ikke blir fattet.

Det er ikke mer enn et par måneder siden jeg hadde en interpellasjon i Stortinget om både overgrep mot og den uheldige boligsituasjonen for utviklingshemmede. Det var forstemmende å registrere at verken Senterpartiet, Høyre og Venstre deltok i denne viktige debatten.

Husbanken

- Hva mener du om Husbankens finansieringssystem som nå bidrar til at stadig flere personer med utviklingshemning må bo i

Lederen av Stortingets arbeids- og sosialkomité, Robert Eriksson.

Fra debatten etter Robert Erikssons interpellasjon om utviklingshemmedes bosituasjon og overgrep mot svake grupper der verken Høyre, Senterpartiet eller Venstre deltok.

store omsorgsbolig-komplekser – både med og mot egen vilje?

- Tanken bak ansvarsreformen var blant annet at boligene skulle tilpasses og plasseres ut fra den enkeltes behov for trygghet og omsorg. Endringen av finansieringssystemet har ført til at det nå omfatter bygging av omsorgsboliger. Kommunene får dermed tilskudd fra staten til å bygge stort og gjør det i stadig større grad for å spare penger. Jeg har utfordret statsråden på denne saken ved to anledninger, og vil gjøre det igjen i forbindelse med statsbudsjettet for 2012. Det er nå tvingende nødvendig å endre dette systemet, presiserer Eriksson.

BPA

Han er også opptatt av at personer med utviklingshemning skal få bedre tjenester – både i form av brukerstyrt personlig assistanse (BPA) og i form av funksjonsassistenter i arbeidslivet. - Med BPA kan de leve sitt liv på egne premisser. På samme måte som andre kan de gå på kino, fotballkamp, handle på et kjøpesenter, reise på ferie dit de selv ønsker, i stedet for å være prisgitt felles tjenesteytere i sitt privatliv og felles transportmidler for å komme til og fra samme jobb og fritidstilbud. Bruk av både BPA og funksjonsassistenter kompenserer for den enkeltes funksjonsnedsettelse på en god måte.

Hjerterått

- Kan du utdype det du nylig har sagt om at ingen over 40 år skal få uførepensjon?

- Jeg er opptatt av dette – med mindre det er åpenbart at den enkelte ikke kan gå inn i eller tilbake til arbeidslivet. I dag registrer vi at seks av ti uførepensjonister under 40 år får varig uførepensjon på grunn av lettere psykiske lidelser. Jeg mener det

er et svik mot de som rammes. I stedet må den enkelte tilbys et sammenhengende oppfølgingsløp med en ytelse som de kan leve av. Det kan handle om alt fra arbeidsrettet habilitering, helsebehandling eller utdanning for å få flest mulig tilbake i jobb igjen. Det er intet mindre enn hjerterått at den norske stat setter stempelet "varig ufør" på et menneske som har vært psykisk syk i en periode. Vi gir opp folk - altfor lett.

Vil utfordre næringslivet

- Jeg ser heller ingen grunn til at ikke utviklingshemmede skal ha plass i det ordinære arbeidslivet, fortsetter Eriksson. Som påpeker at dette er et tema han vil utfordre næringslivet på. - Det er mange meningsfylte oppgaver de kan utføre. Utviklingshemmede har både en høyere arbeidsmoral og arbeidsglede enn arbeidstakere flest, og kan vise til et sykefravær som er langt mindre.

Jeg mener derfor at utviklingshemmede må bli en tydeligere del av strategien i Inkluderende Arbeidsliv. FrP foreslo i sitt alternative statsbudsjett for inneværende år å opprette 9100 flere arbeidsplasser ut over regjeringens forslag. Vi ville i tillegg øremerke 2500 av disse til VTA-plasser. Dette ville ha gjort det mulig å gi mange flere personer med utviklingshemning en mer meningsfylt hverdag. Regjeringen fortsetter likevel sin reduksjon av tiltaksplasser. Det hevdes at det ikke skal gå ut over VTA-bedriftene – men det gjør det. Jeg får med jevne mellomrom fortvilte henvendelser fra ASVL og enkeltbedrifter om at de må stenge så og så mange arbeidsplasser. Dette er intet mindre enn ett hån mot de som trenger dem aller mest, mener Robert Eriksson.

Husleierettigheter

Ved flytting til egen bolig er det mange som velger å leie leilighet, gjerne spesialtilpassede boliger gjennom kommunen. Det er da viktig å være klar over at man som leietaker stort sett har de samme rettigheter som alle andre etter husleieloven. Det er bare noen unntak som er gitt i husleie-lovens kap 11.

AV ADVOKAT KRISTIN KRAMÅS
ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER

Erfaring viser at det kan være nyttig å være kjent med husleieloven, også når man leier spesialtilpasset bolig fra kommunen. Vi ser en tendens til at kommuner ikke ser seg selv som en profesjonell utleier her, men mer som en tjenesteyter. Dette kan medføre at alminnelige leievern-regler og andre regler som beskytter leietaker blir glemt.

Husleieloven

For at husleieloven skal gjelde må det være en avtale mellom leietaker og utleier om at førstnevnte skal få bruke en bolig mot å betale for det. Skriftlige husleieavtaler anbefales. Vi vil sterkt anbefale at det kreves husleieavtaler. Vi har sett en rekke kommuner som har satt i gang leieforhold uten å lage skriftlige avtaler, og så plutselig endret leie ut fra dårlig kommuneøkonomi. Det kan også skje tvangsflytting – som vi dessverre nå ser altfor mange tilfeller av – der man flytter brukerne der det er mest effektivt å yte tjenestene, uten å ta hensyn til at den omsorgstrengende har rettigheter som leietaker.

Husleieloven bestemmer at leietaker ikke kan gis dårligere rettigheter eller strengere plikter enn det som følger av husleieloven. Det betyr at leietaker og utleier er bundet til å følge husleieloven og det den bestemmer, eller til å gi leietaker bedre rettigheter enn dette.

Husleieloven bestemmer at utleier må ha en lovlig grunn for å si opp leier.

Husleieavtaler

Det er to hovedvalg når det gjelder leieavtaler:

- tidsbestemt leieavtale
- tidsubestemt leieavtale

Disse hovedformene kan kombineres, men det er ikke tillatt med andre leieavtaler.

En tidsbestemt leieavtale er en leieavtale hvor det allerede fra starten av leieforholdet er avtalt og klart når leieforholdet skal avsluttes.

En tidsubestemt leieavtale er en leieavtale som varer

helt til den blir sagt opp. Det er med andre ord ikke avtalt når leieperioden tar slutt. Man kan avtale at begge, eller bare en av partene, skal kunne si opp.

Det kan også i leieavtalen avtales at leieavtalen kan sies opp i den avtalte leieperioden.

Leietakere har et særskilt oppsigelsesvern, som vi ikke vil gå inn på i denne artikkelen, men her bare vise til husleieloven kapittel 9 og poengtere noen viktige hovedpunkter når utleier ønsker å si opp leietaker som har en tidsubestemt leiekontrakt:

En tidsubestemt leieavtale om bolig kan bare sies opp av utleieren dersom:

- husrommet skal brukes som bolig av utleieren selv eller noen som hører til husstanden
- riving eller ombygging av eiendommen gjør at husrommet må fravikes
- leieren har misligholdt leieavtalen
- det foreligger en annen saklig grunn til å si opp leieavtalen

Husleie

Det leietaker må betale for å bruke boligen kalles husleie. Husleieloven har regler om leien i kap. 3 og leievern-regler i kap. 4.

Det eneste det er lov å ta betalt for i tillegg til husleien, er utgifter til: strøm, brensel, vann og avløp hvis disse betales etter målt forbruk. Dette må avtales ved inngåelsen av leieforholdet.

Utleier har ikke lov til å ta ekstra betalt for andre kommunale avgifter, trappevask og nøkkelgebyr m.m. Slike utgifter skal være inkludert i husleien.

Det er ikke tillatt å ta forskuddsbetaling for mer enn én måneds leie.

Når det gjelder strøm, brensel, vann og avløp, skal leietaker bare betale for sitt forbruk. Er det flere beboere i en eiendom, skal utgiftene til strøm og brensel fordeles forholdsmessig mellom dem. Leietaker kan kreve å få se regnskap med oversikt over fordelingen. Utgifter til strøm omfatter både nettleien og det faktiske forbruket. Utgifter til brensel er for eksempel utgifter til fyringsolje.

Både utleier og leietaker kan kreve endring i husleien. Det finnes kun to måter å endre husleien på:

- indeksregulering
- tilpasning til gjengs leie

Det er ulovlig å endre husleien på andre måter. Det er for eksempel ikke tillatt for utleier å endre leien dersom lånerenten blir høyere.

Indeksregulering er endring av husleien i tråd med prisutviklingen. Indeksreguleringen må ikke utgjøre mer enn endringen i konsumprisindeksen. Både leier og utleier kan kreve endring hvis:

- det har gått minst ett år fra husleien ble fastsatt eller endret sist gang, og
- det gis skriftlig varsel med minst én måneds frist før endringen settes i verk

Med gjengs leie menes det som betales for lignende boliger på lignende leievilkår i samme område, med andre ord en slags gjennomsnittsleie. Hvis du for eksempel bor i en toromsleilighet med en leieavtale på fem år, kan du finne fram til gjengs leie ved å sammenligne husleien på lignende toromsleiligheter i samme område som er utleid på lignende leievilkår.

Både leietaker og utleier kan kreve tilpasning til gjengs leie hvis alle disse punktene er oppfylt:

- leieforholdet har vart i mer enn to år og seks måneder uten annen leieendring enn etter indeksregulering
- kravet om endring til gjengs leie fremsettes skriftlig minst seks måneder før endringen kan tre i kraft, og
- endringen tidligst settes i verk ett år etter forrige endring av husleien

Man kan ta kontakt med takstmann eller eiendomsmedgjeler for å finne fram til gjengs leie. Hvis leietaker og utleier ikke blir enige om den nye husleien, kan hver og en kreve at en takstnemd bestemmer hva husleien skal være. Da tar man kontakt med tingretten som oppnevner takstnemda. I de største byene er det et husleietvist-utvalget som ivaretar slike saker i første omgang. Saken behandles der før man bringer den til tingretten.

Dersom det viser seg at du som leietaker har betalt for mye husleie, kan du kreve at utleier betaler beløpet tilbake. Du kan kreve at utleier i tillegg betaler lovbestemte forsinkelsesrenter fra den dagen beløpet ble betalt.

Depositum

Et depositum er et pengebeløp som leietaker setter inn på en bankkonto som er adskilt fra leietakers og utleiers midler. Hensikten er å sikre utleier mot økonomisk tap i leieforholdet. Dersom leietaker for eksempel ikke betaler husleien, kan utleier kreve sitt økonomiske tap dekket av depositumet.

Et depositum skal aldri betales kontant til utleier eller settes inn på hans private konto. Det er ulovlig, og kan være straffbart for utleier. Hvis leietaker har betalt depositumet på denne måten, kan han eller hun når som helst kreve det tilbakebetalt med tillegg av lovbestemte forsinkelsesrenter.

Depositumet skal dekke følgende, dersom noe annet ikke er avtalt i leieavtalen:

- skyldig husleie
- skader på boligen
- utgifter i forbindelse med utkastelse, og
- andre krav etter leieavtalen

Utleier skal betale gebyret for å opprette depositumskonto.

Verken leietaker eller utleier kan bruke depositumet på egen hånd. Depositumet skal heller ikke brukes mens leieforholdet varer. Leietaker kan imidlertid kreve å få utbetalt opptjente renter i løpet av leietiden og etter leieforholdets opphør.

Garanti

Garanti betyr at en tredjeperson forplikter seg til å betale eventuelle krav utleier har mot leietaker. Dette er en annen form for sikkerhet for utleier enn depositum. Garantien kan brukes i stedet for eller i tillegg til et depositum. Summen av garanti og depositum skal ikke overstige seks måneders husleie.

Boliger til vanskeligstilte

I husleielovens kapittel 11 er det noen særregler for utleie av offentlig disponert bolig som skal brukes av vanskeligstilte på boligmarkedet, som gjerne er aktuelt for vår gruppe leietakere.

Bestemmelsene gjelder bare dersom leietakeren har fått opplyst skriftlig at avtalen gjelder bolig som skal brukes av vanskeligstilte på boligmarkedet, og hvilke unntak som er avtalt etter paragrafen her. Det kreves altså at utleier må påberope seg disse reglene skriftlig i avtalen for at de skal ha noen virkning.

Etter denne bestemmelsen kan utleier begrense hvem som kan bo i boligen, og det kan gis skjerpede regler for framleie.

Det kan i tillegg avtales kortere leietid enn begrensningene som følger av husleieavtalens § 9-3.

Det er også gitt en særskilt adgang til at leietaker yter et lån til utleier for å etablere denne type boliger. Dette er en bestemmelse som er kommet etter at noen kommuner har fått til gode løsninger for omsorgstrengende, ved at leietakerne har vært med på å finansiere bygging og etablering av boligene.

De som vil vite mer

Har du spørsmål knyttet til husleieforhold som du ønsker omtalt nærmere i en senere artikkel, kan du gjerne sende disse til: kristin.kramaas@hestenesdramer.no

Advokat Kristin Kramaas

Jørann Hansen står som nr. 18 på listen til høstens kommune- og fylkestingsvalg for By- og miljøpartiet i Porsgrunn.

Da Jørann Hansen bråvåknet politisk

- Jeg bråvåknet politisk i 2008 da to personer med utviklingshemning ble nektet servering på restaurant. Selv om servitøren som gjorde det, fikk sparken og ordføreren beklaget, vakte den saken det første opprøret blant oss som har utviklingshemning i Porsgrunn. Siden har jeg vært med på og selv tatt initiativ til mange flere.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Jørann Hansen er medlem av det tverrpolitiske By- og Miljøpartiet i Porsgrunn. Partiet har medlemmer som har gått ut av både FrP, Høyre, Arbeiderpartiet og Venstre. 55-åringen står selv som nummer 18 på By- og Miljøpartiets liste ved

neste kommunevalg, men tror bestemt at han vil komme atskillig høyere opp. - Det er mange som kjenner meg og vet hva jeg står for. Folk er lei av Arbeiderpartiet som har hatt styringen her i byen i 45 år. Da bystyret vedtok å bygge nytt, råflott rådhus til 300 millioner i 2009, var det mange som mente at nok var nok og dannet det nye By- og miljøpartiet. Jeg er temmelig sikker på at vi kommer til å få flere representanter i bystyret etter valget til høsten.

Allsidig engasjement

Hansen er født og oppvokst i Porsgrunn. Han er kjent for sin stå-på vilje, humor og tar ikke fem øre for å si hva han mener. I tillegg til lettere utviklingshemning har han cerebral parese. Om sine funksjonsnedsettelse konstaterer han følgende - lattermildt: - Det er mange som ikke tror jeg har utviklingshemning, men tro meg - jeg har det!

Han flyttet hjemmefra til egen leilighet som 18-åring. Siden bodde han i Oslo i

10 år. I forbindelse med et attføringsopplegg ved Berg gård møtte han sin tidligere kone, og fikk en sønn med henne.

I 1984 kom han tilbake til hjembyen, kjøpe seg ny leilighet der han har bodd siden uten noen form for tjenester bortsett fra hjemmehjelp en gang i uka. Ni år senere ble han kjent med sin mentor, bystyrepolitiker og forkjemper for funksjonshemmedes sak i Porsgrunn, Lillian Haugerud.

I tillegg til sitt politiske engasjement er Jørann Hansens "hjerdebarn" Onsdagsklubben med 60 medlemmer med utviklingshemning. Som styreleder har han i mange år i samarbeid med regnskapsansvarlig Lillian Haugerud kjempet en utrettelig kamp mot politikernes nedskjæringsforslag for å bevare dette viktige møtestedet.

Og som om ikke det var nok: 55-åringen er også tillitsvalgt i NFU Porsgrunn lokallag, som har 54 medlemmer - hvorav halvparten med utviklingshemning.

Vil ha med flere

SFAs utsendte møtte tospannet Hansen & Haugerud på kafé i Porsgrunn. Hansen ville ha med henne. – Hun supplerer og forklarer når det er noe jeg ikke skjønner eller har greie på. Lillian er sånn sett uunværlig for meg som politiker også. Jeg savner samtidig at flere med utviklingshemning engasjerer seg både politisk, i NFU og i klubbarbeidet.

Tospannet er stadig ute både i media og på facebook for å markere sine synspunkter på saker som har med mennesker med utviklingshemning og andre funksjonsnedsettelse å gjøre. Hansen har selv en personlig kontakt i Porsgrunn Dagblad. – Min erfaring er at det er veldig viktig å ha en god dialog med en spesiell journalist. Jeg kan kontakte ham om alle sakene jeg er engasjert i som har med svake grupper i samfunnet å gjøre. Jeg stoler hundre prosent på ham – og han kjenner meg. Denne journalisten er flink til å lytte og skriver akkurat det jeg sier. Han stiller alltid opp. For de svakeste gruppene her i byen er han gull verdt.

– Hva tror du er årsaken til at det er så få personer med utviklingshemning som engasjerer seg politisk?

– Jeg forstår det ikke. Det er uansett veldig dumt, fordi det jo både er meningsfylt, interessant og lærerikt! Det er så viktig at de selv står fram og sier sin mening om forskjellige ting. Da ville samfunnet ha lyttet mer og på en annen måte i stedet for at det alltid er de samme som går igjen som talsmenn på deres vegne. I dag er det jeg som er det. Flere utviklingshemmede jeg kjenner, er imidlertid politisk bevisste – men de tør ikke å stå fram. Jeg kan bedre forstå at de som ikke har verbalt språk, synes det er vanskelig å våge seg frempå. De vet til gjengjeld at jeg kan tolke det de ønsker å formidle.

Jeg har imidlertid bestemt meg for at jeg vil mobilisere flere personer med utviklingshemning til å engasjere seg både politisk, i NFU og på Facebook. Derfor holder Lillian og jeg kurs med jevne mellomrom der vi informerer om de ulike politiske partiene, hvordan samfunnet rundt dem fungerer, i tillegg til at de skoles i tillitsmannsarbeid. Jeg er selv med i NFUs ”Aktiv i egen organisasjon”, som representant for Telemark. Det vi lærer der er for det første viktig i tillegg til at det er spennende å møte representantene fra andre kanter av landet som forteller om sine erfaringer og livssituasjon.

– Hvordan har dine politiker-kolleger tatt imot deg i By- og Miljøpartiet?

– Jeg har kun fått positive tilbakemeldinger – og det fra dag en. Det å få ros av andre betyr mye og får meg til å stå på. De vet at jeg kan mye om de svakeste gruppenes livssituasjon – og jeg er en av partiets talsmenn på dette området. Dokumentene jeg må lese, får jeg på internett. Alt er med andre ord lagt til rette for at jeg skal kunne fungere politisk uten problemer, sier Jørann Hansen.

Mange kampsaker

På spørsmål om hva som blir By- og miljøpartiets viktigste kampsak for mennesker med funksjonsnedsettelse i forbindelse med høstens kommune- og fylkestingsvalg, svarer Hansen at det først og fremst er det mangelfulle boligtilbudet. Han understreker samtidig at byens politikere likevel skal ha ros for vedtaket om at det ikke skal bo flere sammen enn maksimum åtte når det bygges nytt. – Stadig nedbemanning og lang boligkø er derimot ille. Politikerne forstår ikke konsekvensene av nedskjæringene de fortløpende vedtar også på en rekke andre livsområder.

Det handler om alt fra skoletilbud, fritidstilbud, avlastning, arbeidsplasser osv. De gikk til og med så langt at de vedtok å spare en million kroner på tilbudene til personer innen rus- og psykiatri. Heldigvis greidde vi å mobilisere nok støtte til at forslaget om å legge ned avlastningstilbudet for foreldre med multifunksjonshemmede barn ble stoppet. Politikerne våknet da vi arrangerte fakkeltog i protest, som resulterte i et innslag på TV2. Jeg kan ikke skjønne annet enn at virkningene av alle disse nedskjæringene må være dårlig samfunnsøkonomi!

Det som likevel fikk folk i Porsgrunn til virkelig å våkne for alvor, var likevel rådhus-saken. Jeg møter ingen som vil ha det. Ibsen-huset i Skien er godt nok for oss. Folk flest er først og fremst opptatt av å få bedre helse- og sosialomsorg. Med tanke på alle de uløste oppgavene på den sektoren er det forferdelig å tenke på at bare konsulent-utgiftene i forbindelse med rådhus-prosjektet har kostet kommunen 25 millioner!

Ny kampanje

Vi i By- og miljøpartiet har derfor startet kampanjen ”Nei til rådhus – ja til omsorg!” som allerede har fått stor oppslutning. Partiet vårt har 260 medlemmer

fra alle lag av befolkningen – og har for lengst passert FrP her i byen. Stadig er det nye som melder seg inn. Det er 49 representanter som skal velges til bystyret. Like mange fra vårt parti har allerede sagt seg villig til å representere der. Nå konsentrerer vi oss om å få 300 som er et krav fra staten for å kunne stille liste. TV2 følger oss – og skal sende fra valgvakten i Porsgrunn. Da må alle se på oss, oppfordrer Jørann Hansen.

Bruk stemmeretten!

I forbindelse med høstens kommune- og fylkestingsvalg er det viktig å bruke stemmeretten. Vi minner samtidig om følgende letteste informasjonshefter som NFU har utgitt – for de som ønsker å sette seg inn i det som skal skje mandag 12. september:

- ”Stortingsval” (nynorsk) – Om bakgrunn og oppbyggingen av vårt politiske system – demokratisk valg
- ”Kommunevalg” – Om bakgrunn, virkemåte og praktisk gjennomføring av kommunevalg
- ”Vi og Samfunnet” (nynorsk) – Om hvordan samfunnet vårt fungerer og hva det kan hjelpe oss med

Materiellet kan bestilles gjennom NFU-butikken. Du finner bestillingsskjemaet på side 44. Heftene koster kr 35,-. De kan også bestilles på NFUs hjemmeside, www.nfunorge.org der du klikker deg inn på Butikk. Her kan du også lese mer om innholdet.

Siste!

Like før SFA går i trykken leser vi følgende gladmelding på NFUs facebookside: På årsmøtet nylig ble Jørann Hansen valgt til vara-representant til styret i Porsgrunn By- og Miljøparti. Vi gratulerer!

Utrygg havn

I tidsskriftet Fontene 04/11 leser vi reportasjen "I hjemmets utrygge havn" som handler om "Alexander". Han er en voksen multifunksjonshemmet, utagerende mann som driver med selvskading – og fortsatt bor hjemme hos foreldrene. Bakgrunnen er en henvendelse redaksjonen fikk fra en vernepleier som jobber på et dagsenter i en av Norges mange småkommuner. Hun har i lengre tid bekymret seg

over "Alexanders" hjemmeforhold, og frykter at familien hans er avhengig av omsorgslønnen de får fra kommunen.

Juridisk rådgiver i NFU, Hedvig Ekberg er blant de som kommenterer saken. Hun viser blant annet til at det ikke stilles noen krav til internkontroll av omsorgen til utviklingshemmede når foreldre får omsorgslønn. Les mer på www.fontene.no

Mer Empo

Empo tv er Norges første og eneste tv-kanal for og med utviklingshemmede. Dette talerøret for vår gruppe har hittil hatt sending hver 14. dag. Nå starter medarbeiderne opp med ukentlige programmer. Vi oppfordrer alle til å se disse sendingene og ikke minst spre informasjon om Empo-programmene til seere med utviklingshemning.

Kunnskapsløftet

- Kunnskapsløftet inneholder et kunnskapshull når det gjelder elever med omfattende funksjonsnedsettelser, skriver Turid Horgen i tidsskriftet "Psykologi i kommunen". Hun er opptatt av at det er behov for en sterk oppbygging av kompetansesentervirksomheten på dette området for at retten til læring skal bli en realitet for alle elever. Det står mer på www.statped.no

Arbeid

Det blir stadig trangere om plassene i arbeidsmarkedsbedriftene. Bror og hjelpeverge Frank Karlsen tar opp retten til meningsfull dagaktivitet i et leserinnlegg i avisen Tidens Krav i Kristiansund.

Innlegget er lagt ut på www.nfunorge.org

Porsgrunn

Ordfører Øystein Beyer vil ha en grundig kartlegging av status og utfordringer overfor mennesker med utviklingshemning og andre funksjonsnedsettelser i Porsgrunn.

Les mer på www.pd.no

Ansvarsreformen

Høsten 2009 vedtok bystyret i Oslo et forslag fra Ivar Johansen (SV) om evaluering av ansvarsreformen for mennesker med utviklingshemning. Bystyret vedtok da følgende: "Byrådet bes gjennomføre en brukerundersøkelse i gruppen som er berørt av ansvarsreformen, både brukerne selv og deres pårørende, dessuten personale i bydelene som arbeider med gjennomføring av ansvarsreformen. Hensikten er å få avdekket hvordan de berørte selv opplever gjennomføringen av reformen."

Like før SFA gikk i trykken la Johansen ut resultatet av undersøkelsen på sin nettside www.ivarjohansen.no/temaerfunksjonshemmede/3014-ansvarsreformen.html

Kurs

Hvordan håndtere elever med elever med store sammensatte lærevansker? Dette var utgangspunktet for studieturen som sjefpsykolog Peter Arnesen ved Sørlandet kompetansesenter nylig hadde til Langdom secondary school i London.

Arnesen var spesielt opptatt av hvordan skolen klarte å legge til rette for elever med særskilte behov. På tross av enorme, praktiske, faglige og økonomiske utfordringer fikk han oppleve en skole som hadde tatt mange grep for å være inkluderende i et av Londons mest belastede områder. En skole som både ledelse, ansatte og elever er stolte av.

- Her blir elevene møtt med mye varme og omsorg av lærerne - som har god kontakt med hver enkelt. Dette til tross for at skolen er stor etter norske forhold. Her er det ca. 1800 elever med 70 ulike morsmål. Mange kommer fra vanskelige sosiale forhold, har omfattende lærevansker, motivasjonsproblemer og utfordringer knyttet til religion og rase.

Arnesen har skrevet mer om sitt møte med Langdom secondary school i en artikkel som er lagt ut på www.statped.no

Kurs

NFU Akershus arrangerte nylig kurs for foreldre og tjenesteytere til barn med utviklingshemning om ulike sider ved seksualitet, kropp og identitet. Les mer på www.nfunorge.org/akershus

BPA reddet Else Kathrines liv

Else Kathrine fra Haugesund satt skjelvende og naken på en stol dekket av plast i flere måneder – med tjenesteytere som hjelpeløse tilskuere. I snitt oppstod det mellom 12 – 15 dokumenterte tvangssituasjoner pr. måned. I dag bor 21-åringen i egen rekkehusleilighet, har fått et nytt og meningsfylt liv med BPA og åtte assistenter.

Like før SFA gikk i trykken brakte Dagbladet historien om 21-åringen fra Haugesund som er sterkt psykisk utviklingshemmet, har autisme og epilepsi. Tvangshandlingene, angsten og utageringen ble etter hvert så alvorlige at hun ble plassert med to tjenesteytere i en kommunal avlastningsleilighet. En av tvangshandlingene var at hun nektet å ha på seg klær. På det verste måtte hun

forholde seg til 15-20 ulike personer som skulle ta seg av alt fra måltider, til intimt stell og påkledning.

Til slutt anbefalte Haugesund kommune Else Kathrines fortvilte mor, Bjørg Røstbø, om å søke BPA og bygge opp tjenestene til datteren fra grunnen. Hun satt inn annonse, fikk mange kvalifiserte søkere og ansatte åtte motiverte assistenter. Datteren flyttet i eget hjem i juni 2010 med moren som arbeidsleder. Siden har hovedpersonen lagt på seg fem kilo og har ikke lenger problemer med å ha klær på. Bruken av tvang er redusert til mellom to og ingen situasjoner pr. måned. – BPA reddet Else Kathrines liv, sier Bjørg Røstbø til avisen.

Mye å lære

– Dette er en historie vi har mye å lære av, sier Anne Beth Helgeland, leder av

avdeling for avlastning for barn med utviklingshemning i Haugesund kommune. Hun legger ikke skjul på at det ble for stort gjennomtrekk av personale og for lite stabilitet i den kommunale avlastningsboligen. – Nå er det lagt opp til oljeturnus med lange vakter og få personer. Det er gunstig for en så krevende bruker, sier Helgeland til Dagbladet.

NB!

Det er til slutt verdt å nevne at Haugesund kommune fortsatt betaler for samme bemanning som før – og sparer penger på at Bjørg Røstbø tar seg av administrasjonen. Dette er med andre ord blitt en vinn-vinn-situasjon – for alle!

Hele Dagblad-reportasjen er lagt ut på www.nfunorge.org

Dette er en historie vi har mye å lære av.

[Anne Beth Helgeland, leder av avdeling for avlastning for barn med utviklingshemning i Haugesund kommune.](#)

*Else Kathrine er glad for å bo i eget hjem med BPA
(Foto: Privat)*

*Mamma Bjørg Røstbø kan endelig senke skuldrene –
vel vitende om at datteren har fått et nytt liv
(Foto: Privat)*

Bra for NFU med ny momsordning

- NFU kom godt ut av det første året med ny momskompensasjonsordning for frivillige organisasjoner.

NFUs økonomiske rådgiver, Frode Hauglin, kan svare på spørsmål om den nye momskompensasjonsordningen.

fastslår økonomisk rådgiver i NFU, Frode Hauglin. Han viser til at Kulturdepartementet hadde nesten 400 millioner kroner tilgjengelig i 2010, noe som er en økning på 200 mil-

lioner fra den tidligere ordningen. - Dette fikk et positivt utslag for NFU, som økte sin andel av kompensasjonen fra kr 119 000,- i 2009 til kr 339 000,- i 2010.

Hauglin legger til at Regjeringen i statsbudsjettet for 2011 foreslår å øke kompensasjonen ytterligere med 212 millioner kroner. - Opptrappingen til totalt 1 milliard kroner i kompensasjon er dermed i rute. Ettersom 2010 var det første året med den nye ordningen, og tidsfristen i tillegg var svært kort, var det dessverre kun ett fylkeslag og fire lokallag, i tillegg til NFU sentralt, som søkte om momskompensasjon.

Flere må søke!

Hauglin håper at det vil være betruktelig flere som sender inn søknader i 2011. - Vi oppfordrer alle til-litsvalgte til å sette seg inn i de nye reglene og kravene og vurdere om dette kan være noe for deres lokal- eller fylkeslag.

Det er lagt ut mye informasjon på Lotteri- og stiftelsestilsynets hjemmesider www.lottstift.no. NFUs administrasjon kan i tillegg besvare spørsmål. Søknadsfristen for 2011 forventes å bli 1. august 2011.

Momskompensasjonsordning for frivillige organisasjoner

I Stortingsproposisjon nr. 1 (2008-2009) varslet Regjeringen en opptrapping av støtten til frivillig sektor med opp mot 1 milliard kroner over noen år. Det ble opprettet en ny, generell og ramme styrt ordning for momskompensasjon til frivillige organisasjoner fra 2010. Ordningen skal

kompensere frivillige organisasjoner for kostnader til merverdiavgift på varer og tjenester.

Stortinget bevilger midlene årlig over Kulturdepartementets budsjett. Ordningen blir administrert av Lotteri- og stiftelsestilsynet.

"SÅ GODT! Kokebok trinn for trinn"

av: Anne Gro Innstrand og Sølvi Linde

Utgitt på eget forlag
ISBN 978-82-712-9251-5

Boka er støttet av ExtraStiftelsen med Ekstra midler. NFU har vært med i samarbeidet.

Vår anbefaling: Løp og kjøp den gjennom NFU!

Den kan bestilles på www.nfunorge.org i butikken, tlf. 22 39 60 50, eller e-post: post@nfunorge.org.

Boka koster **kr 199** inklusive porto.

De viktigste punktene i den nye momsforskriften

Nedenfor gjengis de viktigste punktene i den nye forskriften i tillegg til en orientering om hva som kreves av lokal- og fylkeslagene.

Generelt

Søknaden til Lotteri- og stiftelsestilsynet skal fremmes av NFU sentralt på vegne av hele organisasjonen. Det vil si at NFUs lokal- og fylkeslag ikke kan søke selv. Lokal- og fylkeslag må være en selvstendig juridisk enhet med organisasjonsnummer. Fylkeslaget må ha ett eller flere lokallag knyttet til seg.

NFU kan velge mellom to ulike modeller. Vi har foreløpig valgt forenklet modell. Den tar utgangspunkt i totale driftskostnader. Fra søknadsåret 2011 er det et krav at samtlige ledd som det søkes momskompensasjon for, er registrert i Frivillighetsregisteret. Alle lokal- og fylkeslag, som i årene framover ønsker å kunne søke om momskompensasjon, må derfor starte prosessen med registrering i Frivillighetsregisteret – allerede nå.

Krav til fylkeslag

Fylkeslagene må ha et regnskap som er revidert av registrert eller statsautorisert revisor og er behandlet og godkjent på årsmøtet eller av annet kompetent organ i henhold til NFUs vedtekter. Fylkeslaget skal sende inn en revisorrapport sammen med søknaden. Denne rapporten må også være laget av en registrert eller statsautorisert revisor.

Krav til lokallag

Lokallagene må også ha et regnskap som er revidert, behandlet og godkjent på årsmøte eller av annet kompetent organ i henhold til NFUs vedtekter. For lokallagene holder det at regnskapet er revidert av valgt revisor. Lokallagene trenger altså ikke å bruke registrert eller statsautorisert revisor til dette. De trenger heller ikke å sende inn en egen revisorrapport.

Den nye ordningen krever med andre ord en del merarbeid. Det vil også kunne bli en del merkostnader, spesielt for fylkeslagene, som må involvere revisor mer i arbeidet.

Følgende er et eksempel på hva man kan forvente å få i kompensasjon i 2011. Det er laget en beregningsmodell for maksimalt kompensasjonsbeløp. Den er basert på 35 prosent av totale driftskostnader. Dette skal multipliseres med en faktor på 0,2.

Dette betyr at et fylkeslag med driftskostnader på kr 100 000,- maksimalt vil kunne få en kompensasjon

på: $100\,000 \times 0,35 \times 0,2 = \text{kr } 7\,000,-$. Det vil i tillegg bli en avkortning på ca. 50 prosent slik at endelig kompensasjon blir kr 3 500,-. Dette skyldes at den avsatte potten fra Kulturdepartementet ennå ikke er stor nok til å dekke hele søknadsbeløpet.

Dere må derfor vurdere om det ekstra arbeidet og revisorkostnadene vil overstige det eventuelle kompensasjonsbeløpet.

www.skaugeforlag.no
post@skaugeforlag.no • 55 33 21 52

FN-konvensjonen i fokus på

På den andre regionale konferansen i Inclusion Africa nylig diskuterte deltakerne fra 16 medlemsland hvordan de konkret og aktivt kan bruke FN-konvensjonen for å bedre forholdene for mennesker med utviklingshemning.

I JOHANNESBURG: BITTEN MUNTHE-KAAS

Konferansen ble arrangert i samarbeid mellom Inclusion International, Inclusion Africa og den sørafrikanske interesseorganisasjonen for personer med Downs syndrom. NFU finansierte arrangementet med midler fra Norad.

Årets konferanse var en av fem regionale konferanser som Inclusion International skal arrangere for sine 115 medlemsland i løpet av de neste to årene. Hensikten er å øke bevisstheten om betydningen av å implementere FN-konvensjonen i organisasjonenes arbeid for inkludering av mennesker med utviklingshemning. Det gjelder både politisk, økonomisk og sosialt. Alle fordrag og dokumentasjon som legges fram, vil bli brukt i verdensorganisasjonens globale strategi for å fremme betydningen av FN-konvensjonen.

I likhet med den første regionale konferansen i Sør Amerika i Bogota i fjor, ble det også denne gangen fokusert på tre av konvensjonens artikler. Det handlet om artikkel 12 – om likhet for loven, artikkel 19 – om like muligheter for å leve der man vil med de tjenestene den enkelte trenger og artikkel 24 – om en skole for alle.

Flere som tok ordet, minnet samtidig om at forholdene har forandret seg siden FN-konvensjonen ble vedtatt i 2007, men at rettigheter likevel må forankres i den. Det er om å gjøre å ikke ta i bruk andre regelverk – ettersom rettssystemet i de fleste land fortsatt svikter mennesker med utviklingshemning og deres familier.

Utvekslet erfaringer

Gruppearbeid

– Vi er i ferd med å skape en skole for alle, sa Fauzia Haji fra Zanzibar.

Til tross for noen lyspunkter, er veien mot et samfunn for alle fortsatt meget lang i afrikanske land. Antallet barn med utviklingshemning øker – blant annet på grunn av feilmedisinering og dårlig ernæring. Få – og mindre enn en prosent – lever i dag et selvstendig liv. Mange er gjemt bort eller lever en isolert tilværelse som et resultat av foreldres skam over deres funksjonsnedsettelse.

Flere av foredragsholderne understreket betydningen av at det må opprettes flere egne fora for personer med utviklingshemning selv – å la NFUs "Aktiv i egen organisasjon". To foredragsholdere med utviklingshemning la vekt på nettopp det da de fortalte om sin prosess og kamp for et liv på egne premisser. En deltaker med utviklingshemning, som tok ordet i plenum sa det slik: – Vi må heve stemmene våre. Det må bli slutt på at andre skal definere hva vi mener og har behov for!

Stemmeretten

Utviklingshemmedes manglende stemmerett i de fleste afrikanske land, var også ett tema som skapte stort engasjement. Til tross for at vår gruppe fortsatt ikke tas på alvor og har råderett over eget liv de fleste steder – har myndighetene i enkelte afrikanske land – som for eksempel Kenya og Zanzibar – stadfestet at stemmerett gjelder også for denne velgergruppen.

På samme måte som i alle andre land, er også afrikanske foreldre redde ved tanken på hva som skal skje med deres barn med utviklingshemning når de selv ikke lever lenger. Flere som tok ordet, kom inn på betydningen av å skolere utviklingshemmede med kurs, nasjonale samlinger, nettverksbygging og i ulike former for treningsprogrammer.

Inclusion Africa-konferanse

- Det må bli slutt på at andre skal definere hva vi mener og har behov for, sa Hayley Rehbock. Her i debatt på konferansen.

Skolereformer

En av de mange presentasjonene som gjorde inntrykk på SFAs utsendte, var av representanten fra Zanzibar som orienterte om hvordan man i dette fattige landet med få ressurser til rådighet likevel er i ferd med å skape en skole for alle. Dette skjer i samarbeid med landets utdanningsdepartement, og er delvis finansiert av bistandsmidler fra NFU. Erfaringene i Zanzibar viser blant annet at en meget viktig forutsetning for å skape inkludering, er holdningsarbeid – og ikke minst å involvere og skape engasjement blant foreldrene.

Det ble reist kritikk mot store skolereformer som har vært gjennomført i Sør-Afrika – med resultater som ikke står i forhold til investeringene. Dette skyldes ikke minst den medisinske tilnærmingen fagfolk flest fortsatt har til utviklingshemmedes læringsbehov. Enkelte land har riktignok satset på skolering av lærere. Problemet er at opplegget er kortvarig og lite effektivt. Likevel – det er positivt arbeid på gang – blant annet i form av en 20 års plan for å introdusere og fremme inkludering. Det ble også påpekt at den til ”en viss grad” er i samsvar med FN-konvensjonen.

Det går sent

- Det er flere gode prosjekter på gang for å bedre utviklingshemmedes levekår i Afrika. De formelle og tidkrevende prosessene i mange afrikanske land gjør at det likevel går veldig sent. Men – det må ta sin tid. Det nytter ikke å forsere utviklingen.

Juridisk rådgiver i NFU, Ivar Stokkereit, som også har bistand i Afrika som sitt ansvarsområde, deltok på konferansen i Johannesburg. Han mener at en viktig oppgave fremover blir å styrke Inclusion Africas påvirkningskraft i det videre utviklingsarbeidet.

I en kommentar til SFA karakteriserer han årets regionale konferanse som vellykket. - Presentasjon av gode prosjekter og utveksling av erfaringer som deltakerne kan ta med seg i sitt videre arbeid i sine respektive hjemland, er utvilsomt nyttig. Dette ikke minst med tanke på at den politiske situasjonen er lik i mange afrikanske land. Denne utvekslingen er ikke minst viktig med tanke på å skape en felles forståelse for betydningen av FN-konvensjonen, understreker Ivar Stokkereit.

Moss

Moss kommune vil plassere en 14 år gammel gutt med utviklingshemning i institusjon. Han er fasinert av ild og er flere ganger tatt for ildspåsetteleser. Naboene frykter brann, men det er likevel kommunen som er den store synderen.

Det skriver Jens Petter Gitlesen på www.nfunorge.org. Han viser til at kommunen gjennom mange år har vært kjent med problemet, men ikke iverksatt nødvendige tiltak. - I stedet for å velge institusjon som løsning på problemet, bør Moss kommune snarest ta til fornuft og i stedet sikre et

tjenestenivå som gir gutten, søsknene og moren akseptable livsforhold. Naboene skal selvsagt også kunne leve i trygghet. Avlastning, praktisk bistand, brukerstyrt personlig assistanse og nattevakt er tradisjonelle og ofte velegnede tjenester som trolig kan benyttes. Det finnes lett tilgjengelig kompetanse- og sterke kompetansemiljøer på denne type utfordringer. En institusjonsløsning er overhodet ikke akseptabel, mener NFUs forbundsleder.

Optimist

- Jeg er optimist. Jeg tror flere funksjonshemmede får arbeid i tiden framover – og at flere som er i arbeid får beholde det, sier Joakim Lystad, fersk arbeids- og velferdsdirektør i et intervju med tidsskriftet Nota Bene. Selv om arbeidstakere med utviklingshemning ikke er nevnt spesielt, er det verdt å lese intervjuet som er lagt ut på www.srff.no

SAFO

Daglig leder i SAFO, Bettina Thorvik, er tilbake i jobben som daglig leder av SAFO etter foreldrepermisjon. Hun kan kontaktes på telefon 22 39 60 52 eller 92 82 06 58. E-postadressen er fortsatt bettina.thorvik@safo.no

FN-konvensjonen

NFU sendte nylig et likelydende brev til departementene som er involvert i arbeidet med ratifisering av FN-konvensjonen om rettighetene for mennesker med funksjonsnedsettelse. I sitt svarbrev hevder Justisdepartementet at 56 lovbestemmelser må gjennomgås før det kan skje. Det må i tillegg bevilges penger slik at den nye vergemålsloven kan iverksettes.

Svarbrevet fra Justisdepartementet er lagt ut på www.nfunorge.org

Slakt

Riksrevisjonen slakter i en ny rapport nok en gang den manglende oppfølgingen på spesialundervisningsfeltet. I rapporten fastslås den store risikoen elever med særskilte behov har for at deres rett til et likeverdig opplæringstilbud ikke oppfylles. - En skam, er Barneombudets kommentar om det nedslående resultatet i det store flertallet av tilsyn på dette feltet. Se leder på s. 5

Justiskomiteen

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen var nylig på høring i Stortingets justiskomite om forslag til helhetlig gjennomgang av brudd på lovfestede rettigheter.

På forbundets nettside www.nfunorge.org gir Gitlesen uttrykk for at det nå er på høy tid at vi får en helhetlig gjennomgang av brudd på lovfestede rettigheter. - Når tilsyn avdekker ulovligheter i de absolutt fleste tilfellene og situasjonen har vart i mange år, uten tegn til bedring, bør rikspolitikerne ta tak i saken. NFU håper at partiene på Stortinget ser alvoret i situasjonen. Dette er en sak hvor det absolutt må være mulig å enes om konstruktive tiltak på tvers av partiene, understreker Jens Petter Gitlesen.

På vent

Alle partier, regjeringen, LO, NHO og de andre organisasjonene i arbeidslivet er enige om at arbeidsgiverne skal betale mer av det langvarige sykefraværet. Som motytelse skal staten betale mer for det kortvarige. Men NAVs datasystemer er gamle, så det går ikke, skriver Aftenposten. Dermed er det som omtales som det viktigste tiltaket i IA-avtalen, satt på vent.

Fra vondt til verre

I forslag til lov om kommunale helse- og omsorgstjenester er det foreslått å frata fylkesmannen myndighet til å fatte nytt vedtak i klagesaker.

NFU har i sitt høringssvar protestert mot dette forslaget. Nå dokumenterer Helsetilsynet at saksbehandlingstiden blir minst dobbel så lang når fylkesmannen ikke fatter endelig vedtak.

Les mer på www.helsetilsynet.no

Ulvetid

Vi minner om konferansen "Inkludering i en ulvetid: "Elever med utviklingshemning i skolen – ressurs eller belastning?" som er tittelen på årets Torshovseminar 15. og 16. september. Programmet byr på flere parallelle sesjoner med foredrag blant annet av Kåre Willoch og NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen. Les mer på www.statped.no

Hotell

"Verdens beste hotell" er en ny serie på svenske TV3 som handler om praktikantene Gunilla, Johanna, Kristoffer, Leif og Niklaz som tester om hotellyrket er noe for dem. Målet for kjeden Clarion Collection som har 20 hoteller i vårt naboland, er å tilby de medvirkende fast arbeid.

I siste utgave av tidsskriftet Unik, som gis ut av NFUs søsterorganisasjon i Sverige, kan du lese om prosjektet. Adresse: www.fub.se

Tvangstiltak

385 personer i Oslo/Akershus var omfattet av sosialtjenestelovens kapittel 4a i 2010. Fylkesmannen fikk 2 897 meldinger om tvangstiltak. 139 personer har godkjente vedtak. I over 80 prosent av vedtakene er det gitt dispensasjon fra utdanningskravet.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus gjennomførte 35 tilsyn knyttet til sosialtjenestelovens kapittel 4a. Avvikene som ble funnet, gjaldt blant annet manglende sikring av tjenester grunnet vedtak som ikke tilfredsstiller krav til forsvarlig saksbehandling. Fylkesmannen fant også manglende rutiner og kunnskap om bruk av meldinger om skadeavvegende tiltak i nødsituasjoner.

(Kilde: Fontene 3/11)

Fengsler

Funksjonshemmede i norske fengsler lever under torturliknende forhold, mener Likestillings- og diskrimineringsombudet. Som vurderer å melde fra til FN og den europeiske torturkomité.

FaFo-forsker Hilde Haualand har skrevet rapporten "Straffet og isolert" som imidlertid ikke omfatter innsatte med utviklingshemning. NFU regner med at to prosent av innsatte har lettere utviklingshemning.

I et brev ber NFU nå justisminister Knut Storberget ta grep for å sikre at innsatte med utviklingshemning blir identifisert og at soningsforholdene også tilrettelegges for dem.

Fagkurs

Frambu arrangerer fagkurs om særlige utfordringer knyttet til språk, atferd og kommunikasjon ved sjeldne diagnoser med utviklingshemning i dagene 31. mai og 1. juni. Målgruppe er tjenesteytere som følger opp personer med senterets diagnosegrupper som mangler eller har lite verbal tale.

Les mer på www.frambu.no

Krevende tvang

"Ikke alle forstår at de trenger helsehjelp. Når er tvangsbruk nødvendig og forsvarlig?" er artikkelen på en tankevekkende fagartikkel av vernepleier og virksomhetsleder i Lørenskog kommune, Anine Terland, i tidsskriftet "Fontene" 3/11.

Her kommer det blant meget annet fram at det finnes lite kunnskap om omfang av tvungen helsehjelp og få empiriske data og undersøkelser om tiltak uten samtykke og bruk av tvang i helsetjenesten. Både fylkesmannen i Hedmark og Sogn og Fjordane rapporterer i sin årlige helse- og sosialmelding om et lavt antall vedtak om tvungen helsehjelp som er oversendt Helsetilsynet i fylkene.

Artikkelen er lagt ut i sin helhet på www.fontene.no

Vold og overgrep må på dagsorden

Vold og overgrep i nære relasjoner rammer mange personer med nedsatt funksjonsevne. I artikler i Dagbladet, VG og en rapport fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, er det fastslått at kvinner med nedsatt funksjonsevne er spesielt utsatt. Sannsynligheten øker spesielt for kvinner som mottar omsorgstjenester og befinner seg i institusjonsliknende bo- og arbeidsformer. Hvor mange det gjelder, vet vi imidlertid ikke.

I artiklene i Dagbladet ble det fokusert på kvinner med utviklingshemning. Her kom det blant annet fram at personer – også på høyt nivå i de aktuelle kommunene – kjente til overgrepene. De valgte likevel å tie og foretok seg heller ikke noe for å forhindre kontakt mellom kvinnene og overgriperne – som heller ikke ble anmeldt til politiet.

”Hva sier dette om rettsikkerheten til personer med utviklingshemning? Hva sier dette om myndighetenes holdninger til personer med utviklingshemning?” Det var Robert Eriksson (FrP) som reiste disse spørsmålene i en interpellasjon i Stortinget nylig. Han ba daværende barne- og likestillingsminister, Tora Aasland, om at et offentlig oppnevnt utvalg skulle utarbeide konkrete rutiner for varsling av overgrep. Eriksson understreket samtidig at både kunnskapen på dette feltet og rettssikkerheten til utviklingshemmede må styrkes.

Det er svært viktig at dette temaet endelig løftes opp og settes på dagsorden på øverste nivå i Norge. I tidligere nasjonale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner har fokus rettet mot personer med nedsatt funksjonsevne, vært minimal eller helt fraværende. NFU har i brev til Justisdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet påpekt nettopp dette. Det arbeides nå med en ny handlingsplan om samme tema. SAFO har tydelig signalisert at det nå forventes at søkelyset også rettes mot mennesker med nedsatt funksjonsevne i denne sammenheng.

Et nødvendig grep for at kvinner med nedsatt funksjonsevne som utsettes for vold og overgrep skal fanges opp, er at offentlige og private organisasjoner som jobber med vold i nære relasjoner, blir skolert. De må vite mer om mennesker med nedsatt funksjonsevne og få kunnskap om i hvilke situasjoner og hvorfor kvinner med nedsatt funksjonsevne har størst risiko for å bli utsatt for overgrep. Organisasjonenes eksisterende tiltak og kampanjer må tilpasses og gjøres tilgjengelige og forståelige for alle. Deres bistand direkte til voldsofrene må tilrettelegges på en måte som er i samsvar med den enkeltes funksjonsnedsettelse. Dette siste har våre organisasjoner mye kunnskap om. Treffpunkter, kunnskapsutveksling og samarbeid mellom disse organisasjoner og våre er viktig både nasjonalt og lokalt.

Funksjonshemmedes organisasjoner kan samtidig gjøre sitt internt for at dette løftes opp. De kan bruke egne informasjonskanaler for å øke bevisstheten hos medlemmene både om hva de selv og andre kan bli utsatt for. Viktige stikkord vil være større bevissthet og trygghet på egne grenser og eget menneskeverd. Også dette har lokal- og fylkeslag mye kunnskap om. Det må imidlertid lenkes til det vanskelige temaet vold – samtidig.

Vi har lenge visst at kvinner med nedsatt funksjonsevne er spesielt utsatt for overgrep, men har hatt få fakta å støtte oss til. Nå har vi fått eksempler i form av tragiske enkeltsaker og noe mer statistikk. Det er likevel behov for mye mer kunnskap. Robert Erikssons spørsmål er derfor betimelige – om enn så vonde.

Og vi spør: Hvor lang skal veien fortsatt være mot et likeverdig samfunn – når planer og ikke minst konkret handling fra det offentlige side for å forhindre overgrep, fortsatt glimrer med sitt fravær?

BETTINA THORVIK
DAGLIG LEDER

Omsorgsboligene Grunden i Kristiansund.

Mer institusjonsbygging med økt investeringstilskudd

- Regjeringen vil i sitt forslag til stortingsvedtak Prop. 655 (2010-2011) øke investeringstilskuddet til omsorgsboliger med heldøgns tjenester og sykehjem. Denne satsingen kan være et fornuftig og fremtidsrettet tiltak. Men det kan også forsterke tendensen til kommunal institusjonsbygging.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Det sier NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen i en kommentar til at Regjeringen nå ønsker å satse på omsorgsboliger til de som trenger tilsyn, pleie eller behandling i siste del av livet.

Gitlesen minner om at investeringstilskuddet ble innført i regjeringens Demensplan 2015 som er en delplan til Om-

sorgsplan 2015. Han viser til at det både i demensplanen og omsorgsplanen er et sterkt fokus på spesielle utfordringer i møtet med behovene til eldre og demente. - Lite blir sagt om mennesker med funksjonsnedsettelse. Investeringstilskuddet er imidlertid blitt en svært vanlig finansieringskilde for den kommunale institusjonsomsorgen som nå sprer seg i landets kommuner. Det er i dag få unge med utviklingshemning som bor i egne boliger. De fleste flytter inn i bokomplekser med heldøgns bemanning

NFUs forbundsleder er opptatt av at personer med utviklingshemning og andre diagnosegrupper også er omfattet av investeringstilskudds-ordningen. - Behovene til ungdom med funksjonsnedsettelse har imidlertid få fellestrekk med pleietrengende eldre og demente som beskrives i Demensplan 2015. For ungdom med utviklingshemning er det i praksis snakk om et eget hjem som de flytter inn i som unge voksne og bor i resten av livet.

Fritt fram

Kommunene ser stort sett ut til å ha glemt føringene fra ansvarsreformen, fortsetter Gitlesen. - Når Husbanken heller ikke praktiserer sine egne fortolkninger av ansvarsreformen, er det fritt frem for kommunene å benytte investeringstilskuddet til å etablere en kommunal institusjonsomsorg. - Hvis kommunene derimot følger føringene fra ansvarsreformene og i stedet bygger mest mulig ordinære boliger også til utviklingshemmede, går de glipp av gunstige statlige tilskuddsordninger.

Regjeringen har gjentatte ganger og senest i sitt informasjons- og utviklingsprogram hevdet at ansvarsreformen står ved lag. Det har vært en nasjonal målsetning å få unge funksjonshemmede ut av sykehjem. Et svakt regelverk, kombinert med gode tilskudd til sykehjem og boliger med heldøgns omsorg, kan imidlertid føre til at regjeringens virkemiddel i eldresatsingen blir et hinder for nasjonale målsetninger i boligpolitikken og i politikken overfor mennesker med funksjonsnedsettelse, advarer Jens Petter Gitlesen.

Eirik Sivertsen (Ap)
Foto: Stortingsarkivet/Scanpix

På stedet hvil investeringstils

Samfunn for alle (SFA) har stilt følgende spørsmål til Eirik Sivertsen (ES) som er medlem av Stortingets kommunal- og forvaltningskomité og saksordfører for behandlingen om en utvidelse av investeringsstilskuddet:

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

SFA: – Er det tatt hensyn til NFU og andre interesseorganisasjoners protester mot at det nå bygges stadig flere og større kommunale institusjonsliknende bokomplekser som er subsidiert med investeringsstilskudd?

ES: – Vi tar selvsagt synspunktene som NFU og flere andre organisasjoner fremmet i høringen om denne saken alvorlig. Spørsmålsstillingen er imidlertid ikke direkte relevant i forhold til saken som er til behandling i Stortinget nå. Den handler om en økning i satsen på investeringsstilskudd til sykehjemsplasser og boliger med heldøgns omsorgstilbud. Det er i tillegg nødvendig å foreta noen tilpasninger i regelverket i forhold til EUs bestemmelser

om statsstøtte, slik at kommunene kan samarbeide med borettslag og ideelle organisasjoner om å bygge denne type boliger.

SFA: – Vil det fortsatt bli gitt investeringsstilskudd til omsorgskomplekser der flere diagnosegrupper er samlet i samme eller nærliggende bygg?

ES: – Vi overlater til kommunene å vurdere hvilke midler de ønsker å gi tilskudd til og hva de mener er riktig innenfor de regler som er gitt. Det stilles likevel tre krav for å få dette tilskuddet: Bygget må for det første være universelt utformet, tilpasset demente og det må ytes heldøgns omsorg. Kommunen må dessuten sikre seg tinglyst disposisjonsrett i 30 år hvis de ikke skal eie bygget selv.

SFA: – Vil det fortsatt bli gitt investeringsstilskudd til boligtilbud der det brukes tidsbegrensede husleiekontrakter?

ES: – Det er ingen ting i veien for at kommunene kan gjøre det – vel og merke ut fra de samme tre kriteriene og kravet om disposisjonsrett som jeg nevnte i svaret på ditt forrige spørsmål.

SFA: – Skal ordningen utvides slik at også enkeltpersoner kan motta investeringsstilskudd – og dermed få mulighet til selv å anskaffe og eie egne hjem?

ES: – Igjen er svaret at det vil være opp

til kommunene – enten det gjelder til en enkeltperson, borettslag eller en annen boform. Forutsetningen er nok en gang at de tre tidligere nevnte kriteriene og kravet om disposisjonsrett er oppfylt.

SFA: – Stadig flere "omsorgsfirmaer" tilbyr boligtilbud med inkluderte tjenester. Kvalitetssikring i denne sammenheng etterlyses nå på stadig flere hold. Skal også disse firmaene få investeringsstilskudd til sine byggprosjekter – eller er det i proposisjonen knyttet betenkeligheter eller visse forutsetninger til det?

ES: Denne proposisjonen handler om tilskudd til å reise de byggene hvor det skal ytes velferdstjenester, og berører ikke tjenesteyting. Igjen handler det om at kommunene selv bestemmer hvem de ønsker et samarbeid med. Jeg mener at det for mange kommuner er viktig at de selv eller ideelle organisasjoner eier byggene.

Det er samtidig viktig å minne om Soria Moria-erklæringen. Her er det tydelig presisert at de tre regjeringspartiene ikke ønsker at grunnleggende velferdstjenester skal privatiseres eller kommersialiseres. De borgerlige står for noe ganske annet. Når kommunene stilles fritt, betyr det at velgerne må ha de ulike partienes valgprogrammer i mente. Hvilke partier som dermed får flertall i kommunene etter

Tilskudd-satsene

De maksimale tilskuddssatsene er prisjusterte, og er i statsbudsjettet for 2011 foreløpig fastsatt til 444 400 kroner for omsorgsboliger og 666 600 kroner for sykehjemsplasser innenfor en maksimal anleggs-kostnad på 2 222 millioner kroner.

(Kilde: Husbanken)

med skudd

høstens kommune- og fylkestingsvalg, vil dermed også få konsekvenser for hvordan tjenestene organiseres.

SFA: - Vil Husbanken få rammer slik at ordningen med investeringstilskudd kan gi god eldrepolitikk – uten at mennesker med funksjonsnedsettelse samtidig må ta til takke med botilbud som er i strid med stortingsvedtak og nasjonale målsetninger?

ES: - Vi er opptatt av Husbanken skal ha gode rammer, og har gitt beskjed til statsråden om at hun må følge utviklingen nøye. Hvis det viser seg at de er for trange, regner vi med at departement og regjering gir tilbakemelding til Stortinget, slik at vi får vurdert hvorvidt rammen bør utvides, svarer Eirik Sivertsen.

Gledelig og forunderlig

- Det svært positivt at Oslo kommune nå vil følge føringene fra ansvarsreformen, og forunderlig at regjeringen og flertallet på Stortinget vil det motsatte.

Det sier NFUs forbundsleder, Jens Petter Gitlesen, i en kommentar til glåmeldingen fra hovedstaden og intervjuet ovenfor med stortingsrepresentant Eirik Sivertsen (Ap).

Glåmelding fra Oslo

Like før SFA gikk i trykken, kom det glåmelding fra Ivar Johansen, bystyrerepresentant og forkjemper for funksjonshemmedes levekår i Oslo. På sin nettside www.ivarjohansen.no skriver han at Byrådet nå anbefaler byggprosjekter for små grupper fra fire til maksimum åtte boliger.

Johansen viser til at spesielt personer med utviklingshemning har mobilisert sterkt mot boligprosjekter i Oslo – som han mener de med rette har omtalt som omsorgsgettoer.

Johansen skriver videre: - I et notat til bystyrets helse- og sosialkomité konstaterer nå Byrådet at det stat-

lige regelverket på dette området er krystallklart, som for eksempel fra Husbanken, hvor det heter:

”Erfaring viser at tette bokollektiver kan fungere godt for noen, men er komplisert og kan bidra til konflikter og frustrasjon der det ikke fungerer. Husbanken anbefaler derfor små grupper fra 4 til maksimum 8 boliger.”

- Byrådet legger nå derfor dette til grunn for den framtidige planlegging i Oslo, og det er bra, understreker Ivar Johansen – som også har lagt ut hele byrådets brev på nettadressen vi har vist til ovenfor.

NFU Oslo fylkeslag har engasjert seg sterkt i kampen mot å gjøre trygdeboligene i Mor Go'hjertas vei på Sagene om til omsorgsgetto for 48 personer.

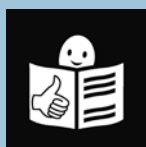
Viktig forum for foreldre

LETTLEST

Fylkeslagene i Buskerud og Vestfold arrangerer samling for personer med utviklingshemning i september.

3 personer med utviklingshemning skal lede den, nemlig Jorunn Gaaskjolen, Jon Erik Rømen og Roar Lindeberg.

De var også til stede på foreldresamlingen til NFU Vestfold og Buskerud nylig. Der fortalte de blant annet om hvordan de hadde greid å skaffe seg egen bolig.

Samtalene rundt bordene var intense.

NFU Vestfold og Buskerud fylkeslags felles årlige foreldresamling er et blitt et viktig forum. Her tas for det første opp temaer av felles interesse. Men vel så viktig er den trygge atmosfæren som gjør at deltakerne ikke er redde for å sette ord på både vanskelige og "forbudte" følelser.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Selv om flytting hjemmefra, ulike boformer og gode tjenestetilbud har vært tatt opp på disse samlingene tidligere, stod det også på dagsorden da årets samling som vanlig ble arrangert på Eidene kurscenter

på Tjøme nylig. Denne gangen ble det lagt spesiell vekt på BPA. I plenum-samtalene kom det også opp andre temaer. For SFAs utsendte var det både tankevekkende og til dels rystende å høre det mange av de ca. 40 deltakerne formidlet om sitt møte med det som er ment å skulle være et hjelpeapparat anno 2011. Dette – som er ment å stå for service og bistand – er i stedet blitt en kamparena som går på helsa løs for mange pårørende.

Følgende er bare noen få stikkord om det som kom fram: bivirkninger av medisiner. Uforutsigbar hverdag i store boenheter med mange titalls ansatte. Angst og vantrivsel ved å bo tett på og ha samme tjenesteytere som mennesker i ulike alder og funksjonsnivå som man ikke fungerer sammen med. Skriftlige møtereferater og informasjon som glimrer med sitt fravær.

Konsultasjon hos psykolog og en primærkontakt som (forgjeves) forlangte å være til stede. Oppbevaring av beboers bankkort – med krav om kode. Stadig flere felles måltider. Dårlig kvalitet på mat levert fra felleskjøkken – for å nevne noe.

Gode eksempler

I tillegg til at foreldre fikk satt ord på noe av det de hadde på hjertet, var det presentasjon av gode eksempler på personer med utviklingshemning som i dag har meningsfylt arbeid og egen bolig med brukerstyrt personlig assistanse.

Første innleder var NFUs tidligere forbundsleder Helene Holand, som i dag er nestleder i Buskerud fylkeslag. Hun fortalte innledningsvis litt om sin sønn og prosessen de var igjennom da han fikk egen bolig for ca. ti år siden. Selv om Holand stilte med forberedt foredrag, bidro

Foreldre

viklingshemning som de to fylkeslagene arrangerer på Eidene 10. og 11. september.

NFUs generalsekretær, Vibeke Seim-Haugen, orienterte om regjeringens forslag til ny helse- og sosialtjenestelov som har vakt negative reaksjoner på mange hold – ikke minst i NFU. Forbundets kommunikasjonssjef, Jan Schwenke, avsluttet samlingen med noen tanker omkring kommunikasjon i møtet mellom pårørende og tjenesteapparatet.

Hvor er dere, telemarkinger?

Medlemmer i NFU Telemark inviteres også til de to årlige samlingene, men har hittil ikke kjent sin besøkestid. - Vi gir oss ikke – og håper de kommer snart, sier Helene Holand og Kari Melby. Neste års foreldresamling går av stabelen i dagene 11. – 13. mars 2012.

Kjære telemarkinger: Sett av dagene allerede nå. Dette får dere garantert mye igjen for!

den taletrengte forsamlingen til at hun i stedet måtte svare på uttallige spørsmål og ikke minst kommentere erfaringer deltakerne formidlet om sine familiemedlemmers nåværende livssituasjon.

Leder av NFU Vestfold, Kari Melby, fortalte deretter om sin kamp for å få datteren ut av et stort bofellesskap i Sande kommune (se reportasje om denne prosessen på side 10, red.), mens Magnhild Tronstad formidlet et presist bilde av hverdagen til sin 25 år gamle sønn, Tor Arne Høidal, i eget hjem med smarte tekniske hjelpemidler i tillegg til BPA.

Tre personer med utviklingshemning fortalte sine respektive historier, blant annet om hvordan de hadde greidd å skaffe seg egen bolig. Trekloveret Jorunn Gaaskjolen, Jon Erik Rømen og Roar Lindeberg, skal for øvrig lede den årlige samlingen for medlemmer med ut-

Fra venstre Jon Erik Rømen, Jorunn Gaaskjolen og Roar Lindeberg skal lede høstens samling for NFU-medlemmer fra Buskerud, Vestfold og Telemark.

Personlig beretning

Wenche Jensen

"MITT LIV SOM UTVIKLINGSHEMMET"

Publica forlag

ISBN 9788282510042

Boka "Mitt liv som utviklingshemmet" er en personlig beretning om Wenche Jensens liv og oppvekst som epileptiker.

Ved å la oss få innblikk i sin historie og hverdag, ønsker forfatteren at personer med utviklingshemning skal tas på alvor. Hun fikk selv epilepsi da hun var åtte

måneder gammel – noe som har preget hele oppveksten hennes. I dag er hun samboer med Steinar, aktiv i Vivil idrettslag og har jobb som miljøassistent.

Denne personlige beretningen er Wenche Jensens første bok.

Viktig bok om store spørsmål

Christina Renlund

"DOKTOREN KUNNE IKKE REPARERE MEG"

En bok om sykdom og funksjonsnedsettelse og hvordan vi kan hjelpe

Skaug forlag

ISBN 978-82-92518-15-1

Boka "Doktoren kunne ikke reparere meg" handler om små barn – med sykdommer, skader eller funksjonsnedsettelser. Om barn som har store spørsmål rundt det å være annerledes.

Den svenske psykologen og psykoterapeuten, Christina Renlund, vet hvordan hun skal snakke med barn om spørsmål som vi voksne kanskje vegrer oss for og mangler kunnskap om. Hun vet at det å uttrykke seg kan skape håp og innsikt og at det å fortelle kan minske frykt og uro.

"Skal jeg virkelig snakke om funksjonsnedsettelsen? Kanskje vet han ikke, han virker jo så glad? Og hvordan skal jeg snakke med ham om at han har problemer med å forstå, når det jo er akkurat det han har?" funderer en pappa om sin fem år gamle sønn med Downs syndrom.

"Jeg venter på at han skal spørre selv, kanskje må han bli litt eldre," sier en annen pappa og drar litt på det, undrende. Forfatteren stiller spørsmålet: "Eldre for hva?" Hun forklarer hvor viktig det er ikke å skyve ting foran seg på ubestemt tid, og at barn får hjelp av tidlig å få ord og uttrykk om sin virkelighet. - Det er et felles voksenansvar å unngå at barnet får vite – plutselig og utventet – eller får vite av fremmede mennesker, presiserer Christina Renlund.

Og hun forteller om jenta med utviklingshemning som verken kunne forstå hvorfor hun begynte på skoleskole

eller hvorfor hun skulle gå der. For der gikk ikke vennene fra barnehagen. De gikk på hjemsteds skolen. Da jenta ble litt eldre, spurte hun foreldrene: "Var det så fælt at ingen ville fortelle meg det? At ingen kunne si det?"

Edlund minner oss om at det usagte kan skape en sprek i barnets identitet. - De trenger bekreftelse for å kunne stole på sine sanseinntrykk og opplevelser, for å kunne stole på seg selv. Ordene hjelper barnet med å gjøre det virkelige virkelig. Taushet gir ingen beskyttelse, og i taushet finnes det ingen utvikling. Det eneste som skjer når vi ikke snakker, er at vi etterlater barnet ensomt. Når barnet begynner å ane og vite og ingen snakker, eller om voksne lurar barnet, kan noe av det viktigste barnet har, bli skadet – og det er tilliten til voksne.

Vi kunne sitert forfatteren side opp og side ned – med hennes viktige og tankevekkende betraktninger. Kjøp i stedet boka selv – og bli mye klokere! Anbefales med andre ord på det varmeste!

BMK

Vi lyttet til BPA-brukere

Laila Thorsen er nestleder i Rogaland Arbeiderparti.

- Bakgrunnen for at Rogaland Arbeiderparti fattet vedtak om rettighetsfesting av BPA på årsmøtet, var først og fremst at vi har lyttet til mennesker med funksjonsnedsettelse og pårørende fra Haugesund som fortalte hvordan det er å ha mange ansatte ut og inn av hjemmene sine. Det fikk oss til å forstå betydningen av brukerstyring.

Nestleder i styret for Rogaland Arbeiderparti, Laila Thorsen, sier i en kommentar til SFA at hun er glad for at årsmøtene i andre av partiets fylkeslag har gjort det samme.

- Som vararepresentant til Stortinget har jeg fulgt BPA-debatten tett, og kjenner argumentasjonen som går på økonomi. I saker som handler om tilbud som kan påvirke enkeltmenneskers livskvalitet i så positiv retning som BPA, mener Rogaland Arbeiderparti likevel at penger må være underordnet, sier Laila Thorsen.

Flotte AP-uttalelser

Under overskriften «Alle skal med» har årsmøtet i Rogaland Arbeiderparti vedtatt å arbeide for rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse (BPA) og styrke tilsynet med kommunene. Partiet vil at vergemålsloven skal iverksettes og at FN-konvensjonen for menneskerettigheter med nedsatt funksjonsevne skal bli ratifisert.

Årsmøtene i Hordaland, Oppland, Oslo og Vestfold Arbeiderparti sier også ja til å lovfeste rett til brukerstyrt personlig assistent. I uttalelsen fra årsmøtet i Oppland heter det dessuten "unngå store enheter med mange boliger for folk med funksjonsnedsettelse". Årsmøtedeltakerne gikk dessuten entydig mot å redusere adgangen til å klage på kommunale helsetjenester.

Stolthetsparaden 2011

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen og datteren Emilie deltok i Stolthetsparaden i 2010. (Foto: Vidar Haagensen)

Årets Stolthetsparade – den fjerde i rekken – arrangeres i Oslo lørdag 18. juni. Den går fra Universitetsplassen der årets Stolthetspris skal deles ut. Deretter går veien til et stjernespekket TV-show i Oslo Spektrum der ULOBAs 20 års-jubileum skal markeres – og der alle paradedeltakere er velkomne.

Denne dagen kommer mennesker med og uten funksjonsnedsettelse fra mange kanter av landet til å prege sentrum i hovedstaden under slagordet "Stolt, sterk og synlig". NFU deltar for første gang som medarrangør.

Hensikten med Stolthetsparaden er å

vise samfunnet at mennesker med funksjonsnedsettelse har en rettmessig plass i samfunnet, ikke er svake og underlegne, eller fratas evnen til å styre egne liv.

Det står mer om paraden i annonsen på side 17.

Marte i media

I NRK1-programmet Førkveld 23. mars var det innslag med Marte Goksøyr der hun fortalte om hvordan det er å leve med Downs syndrom.

Marte skrev også den tankevekkende artikkelen "Vi er utrydningstruet" i Morgenbladet nylig - i forbindelse med at Arbeiderpartiet har programfestet rett til tidlig ultralyd for alle gravide. Her minner hun om at mennesker med Downs syndrom opp gjennom historien er blitt drept, forlatt eller gjemt bort på institusjon. - Er slike holdninger fremdeles levende i vårt samfunn, spør Marte Wexelsen Goksøyr.

Både TV-innslaget og artikkelen er lagt ut på www.nfunorge.org

Askøy

Like før SFA går i trykken kommer meldingen om at Askøy kommune i Hordaland planlegger et permanent segregerende opplæringstilbud. NFU har i et brev bedt Utdanningsdirektoratet om å vurdere om planene er i strid med Opplæringsloven. Les mer på www.nfunorge.org

Vi kommer tilbake til denne saken i neste nummer.

Politiker-Henning

I forbindelse med oppslaget om Henning Furulund fra Asker i forrige utgave av SFA, fikk vi vite at han stod på en 14. plass på listen til Asker Venstre i forbindelse med høstens kommune- og stortingsvalg. I en mail vi

mottok nylig fra den profilerte politikeren skriver han at hans riktige plassering er 13. plass.

Lykke til med valget, Henning!

Kaasa-utvalget

Kaasa-utvalget ble nedsatt regjeringen i fjor. Utvalget har som hovedoppgave å utrede hvordan pårørende som påtar seg omfattende omsorgsoppgaver, over tid kan gis økonomisk kompensasjon. Som ledd i dette skal utvalget både vurdere dagens ordninger med omsorgslønn, pleiepengar og hjelpestønad/forhøyet hjelpestønad. Utvalget skal i tillegg foreslå nye modeller. Det skal i dessuten vurderes hvordan pårørende skal kunne kombinere yrkesaktivitet med omsorgsarbeid.

Les mer på www.frambu.no

SKUP-diplom til Thomas Ergo

Dagbladet-journalist Thomas Ergo fikk nylig SKUP-diplom for reportasjeserien «De visste, men tiet» – om utviklingshemmedes rettssikkerhet. I serien rettet han søkelyset på hvordan kommune-Norge ivaretar vår gruppes rettssikkerhet i overgrepssaker.

- Tankene mine går til de mange overgrepsofrene og deres pårørende som stod fram med sine historier. Jeg vet det var utfordrende og tøft. Men jeg vet også at mange nå føler at de har oppnådd økt fokus på utviklingshemmedes rettssikkerhet. Flere lovendringer og tiltak er nå på gang for å bedre den. Det er det viktigste, understreket Ergo i sin takketale.

Det ble i år delt ut fire SKUP-diplomer i tillegg til hedersprisen som er norsk journalistikk høye utmerkelse. Det er andre gang Ergo får SKUP-diplom. Den gjeveste, SKUP-prisen 2010, gikk til TV2 for avsløringen av ventelisteproblematikken i eldreomsorgen.

Mangfold og muligheter

Stiftelsen SOR har i samarbeid med flere laget en samling E-læringskurs for alle som jobber for personer med utviklingshemning. Kursene, som er kalt "Mangfold og muligheter", er gratis, og deltakere som gjennomfører og består tester, får kursbevis.

Mer informasjon om "Mangfold og muligheter" og andre E-læringskurs er lagt ut både på www.samordningsradet.no og www.ridderne.no

Nei, si det..(!)

- Inkluderingsminister Audun Lysbakken ønsker fortgang i arbeidet med å ratifisere FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter, og arbeidsminister Hanne Bjurstrøm grubler på hvordan hun kan få flere funksjonshemmede i arbeid. Men det er som kjent i kommunene folk bor, og der er det fortsatt fritt fram for å bygge nye barrierer når som helst.

(REDAKTØR SOLFRID RØD I FONTENE)

Rettssikkerhet

I tidsskriftet "Utvikling" (1/11), som gis ut av Nasjonalt Kompetansemiljø om Utviklingshemning (NAKU), er søkelyset rettet mot temaet rettssikkerhet.

I en artikkel stiller en far følgende spørsmål: - Hvem har ansvaret for rettssikkerheten til min utviklingshemmede datter?

"Utvikling" kan lastes ned fra www.naku.no. Det kan også tegnes gratis abonnement på papirversjonen Ta i så fall kontakt på naku@hist.no

Rettsikkerhet under press

- Rettsikkerheten til personer med utviklingshemning må sies å være under sterkt press når det hvert enkelt år er mer enn 10 prosent av alle personer med utviklingshemning som utsettes for bruk av tvang. Over tid er det grunn til å anta at rundt 25 prosent av alle personer med utviklingshemning utsettes for bruk av tvang.

Det skriver Karl Elling Ellingsen og Kim Berge, henholdsvis leder og rådgiver ved Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemning (NAKU) i artikkelen

”Omsorgen likner fengsel” i nr. 2/11 av tidsskriftet Fontene, som utgis av Fellesorganisasjonen (FO). I artikkelen understreker de to forfatterne behovet for mer fagkompetanse i tjenestene. De mener det er nødvendig for å få ned bruken av tvang og makt.

Ellingsen & Berge viser samtidig til at det fortløpende dokumenteres at personer med utviklingshemning har alvorlige helseproblemer som først blir oppdaget i det man vurderer å fatte vedtak om bruk av tvang. - Noen vil da si at her har de

med utdanning ikke vært observante nok. Spørsmålet er like mye om ikke mangelen på fagpersonell, i tillegg til et for sterkt fokus på det personen gjør (atferd) er årsak til denne svikten. Svaret er i alle fall at her kreves det fagkompetanse, vitenskapelige og faglige tilnæringer til observasjon og analyse og en tverrfaglig tilnærming for å kunne ivareta hensynet om å vektlegge andre løsninger framfor eller før bruk av tvang og makt, understreker Kim Berge og Karl Elling Ellingsen.

Frykter getto på Vollsletta

På Vollsletta i bydelen Rønvik, like utenfor Bodø sentrum, skal det bygges 40 boliger for unge funksjonshemmede og 60 heldøgsplasser for eldre. Bystyret har gått videre med planene til tross for advarsler fra flere hold.

Foreldrene står samlet i kampen mot det planlagte botilbudet. De er både redde for at deres familiemedlemmer vil bli tvunget til å bo der og at stort gjennomtrekk av ansatte vil skape utrygghet.

Men Bodø kommune kjører på – til tross for at forvaltningen i den

senere tid har fått mye kritikk for botilbudet for funksjonshemmede i Kongens gate – som også ble omtalt i forrige utgave av Samfunn for alle (1/11).

Dette får også professor Johans Sandvin ved Universitetet i Nordland til å reagere. Han har forsket mye både på botilbud for funksjonshemmede og på ansvarsreformen. Sandvin mener det er rart at Bodø kommune ikke har bedt om råd i denne saken. I en større reportasje i Avisa Nordland nylig, minner han blant annet om at desto større konsentrasjon det er av personer som trenger omsorg på et sted, jo mer preg vil det få av å være en institusjon.

Arbeiderpartiets ordførerkandidat, Hild Marit Olsen, er i dag den fremste helsepolitikeren i Bodø. Til tross for de mange protestene, er hennes mål å gjennomføre Vollsletta-planene. - Jeg vet at vi møter et stort behov med å utvikle dette boområdet. Så får vi ta dialogen med brukerne underveis i prosessen, sier hun til avisen.

Reportasjen er lagt ut i sin helhet på NFUs facebook-side: www.facebook.com/NFU Norge

Fra Vollsletta.

COGNITA KLOKKA

ENKEL DAGSPLAN MED KLOKKE OG PÅMINNING

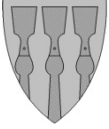

- Dagsplan med tidslinje for visualisering av aktiviteter/hendelser.
- Mulighet for tilleggsinformasjon om klokkeslett, ukedag, innlæring av tidsbegrep, ordbilder o.l.
- Påminnerfunksjon med lys og/eller lyd til hvert lyspunkt.
- Digital klokke (kan slukkes eller dekkes til).
- Nå-punktet gir et klart skille mellom fortid og fremtid.
- Gir god struktur.
- Enkel for omsorgspersoner å oppdatere.

Tlf: 22 12 14 50, info@cognita.no

 COGNITA

www.cognita.no

 <i>Akershus</i>	 <i>Hedmark</i>	 <i>Sør-Trøndelag</i>	 <i>Oslo</i>
 Øvre Romerike Industriservice as 2072 Dal Tlf: 63 95 94 60	 Løten kommune Kildeveien 1, 2340 Løten Tlf: 62 59 30 00 Fax: 62 59 30 01	 City Syd	Brekke Autoservice Brekkevn.4 J, 0884 Oslo Tlf. 22 23 60 02
Hafslund Fjernvarme 2060 Gardermoen Tlf. 63 97 84 45	 <i>Hordaland</i>	 <i>Vestfold</i>	 <i>Østfold</i>
 STATOIL Statoil E6 Berger Bølerveien 2016 Frogner Tlf: 630 00 630	Haugesund Sparebank Avd. Bømlø 5443 Bømlø Tlf. 03240 - Fax. 53 42 60 71	Vestfold Plastindustri A/S Haugan, 3158 Andebu Tlf: 33 43 03 50 Fax: 33 43 03 54 www.vpi.no	NORBYGG A.S Totalentreprise - Næringsbygg Tlf: 69 33 95 40 www.norbygg.no
Møller Bil Romerike AS <i>Audi, VW Volkswagen</i> Hvamstabben 8, 2026 Skjetten Tlf: 24 03 26 00	 <i>Møre og Romsdal</i>	Hytte ved Rasensjøen med 10 sengeplasser til leie Med rullestolrampe Nord-Odal lokallag av NFU Tlf: 908 78 201	
 <i>Aust-Agder</i>	 NORD-BERG AS 6065 Ulsteinvik Tlf: 700 11 592 www.nord-berg.no		
Gromstad Auto AS Tlf: 37 40 10 00 www.gromstad-auto.no	Ekornes Hareid 6060 Hareid Tlf. 70 25 52 00	 <i>Akershus</i>	 <i>Oppland</i>
Vegårshei Sparebank 4985 Vegårshei Tlf: 37 17 00 60	 <i>Nord-Trøndelag</i>	Kompetanse og Arbeidssenter Nannestad Bahusvegen, 2030 Nannestad Tlf: 63 93 08 95	Lakkspesialisten AS 2920 Leira i Valdres Tlf. 61 36 21 02
Bjørn Osmundsen AS Bryggerivn. 5 Stoa Arendal Tlf: 37 06 20 60	 MN Vekst Akslavn.5, 7820 Spillum Tlf: 74 21 66 10	Hedalm Anebyhus AS Tlf. 63 93 48 80 www.hedalm-anebyhus.no	Jevnaker Bilverksted Glassverkv. 25, 3520 Jevnaker Tlf: 61 31 10 07
 <i>Buskerud</i>	 <i>Oppland</i>	 <i>Aust-Agder</i>	 <i>Sør-Trøndelag</i>
 Tranby Tlf. 32 22 98 00 • Bruk oss - vi støtter NFU	hapro. Hadeland Produkter AS 2770 Jaren Tlf: 61 33 95 00	Risør kommune Tlf. 37 14 96 00 www.risor.kommune.no	Orkdal Energi AS 7320 Fannrem Tlf: 72 46 63 60
 mini pris KJØP KJAPT, KJØP TRYGT, KJØP BILLIG	 LITRA S Industrigt.62, 2619 Lillehammer Tlf: 61 26 66 00	 <i>Buskerud</i>	Melhus Banken Tlf: 72 87 80 00 www.melhusbanken.no
		Øvre Eiker kommune Støtter NFU arbeidet www.ovre-eiker.kommune.no	Melhus Regnskap AS Pb.10, 7211 Korsvegen Tlf: 72 87 82 00
		Statoil Mjøndalen Steinbergv.11, 3050 Mjøndalen Tlf: 32 87 37 95	 <i>Troms</i>
		 <i>Møre og Romsdal</i>	EWOS AS Bergneset, 9050 Storsteinnes
		Jon`s Kontor AS 6005 Ålesund www.jons-kontor.no	<i>En stor takk til våre annonsører</i>

Ortopedisk verksted i Nord

Vi produserer, reparerer og leverer:

Proteser *Ortoser *Fotsenger

*Korsetter/Brokband

*Skoinnlegg *Skotøy/ortopediske sko

*Løplab/ganganalyse

*Fysioterapi/Fysikalsk behandling

physiological footwear

Aktiv Ortopedi AS

Avd. Tromsø...: Tlf. 77 60 00 22

Avd. Harstad...: Tlf. 77 00 57 00

Avd. Alta.....: Tlf. 77 60 00 22

Avd. Narvik...: Tlf. 77 00 57 00

Avd. Finnsnes: Tlf. 77 60 00 22

e-post: post@aktivortopedi.no

www.aktivortopedi.no

Bank.
Forsikring.
Og deg.

Sparebanken
HEDMARK

empo tv

Ledige jobber i tv!

Vi har ledige tv-jobber i Empo i Ski i Akershus.

Empo tv er Norges eneste tv-kanal for- og med mennesker med utviklingshemming. Du må derfor ha en utviklingshemming for å kunne søke.

Vi gir opplæring i journalistikk, tv-foto, lyd og enkel redigering.

PS! Du behøver ikke bo i Ski for å jobbe hos oss. Mange pendler fra andre kommuner.

For mer informasjon og søknadsskjema:
Ring 64 87 74 76 eller gå inn på

www.empotv.no

Butikk

Buttons i to varianter:

Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen) kr 130,-

kr 100,- kr 150,-

Bøker om veien frem til egen bolig

Hodeplagg
(kan brukes på mange måter)
kr 30,-

Pins kr 25,-

Bordvimpel uten fot kr. 150,-
NFU formidler salg av fot,
ca. kr 150 i tillegg

Kursmappe kr 25,-

Pris per stk. kr 10,-
6 stk. kr 50,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 130,-

Refleksbånd kr 25,-

Nytt hefte: "Fokus på overganger mellom ulike skoleslag"

I heftet beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklingshemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104

Pris kr. 150,-

Alle kurshefter 35,- kr per hefte (bortsett fra "Pengene mine"). Porto kommer i tillegg.

Pengene mine
kr. 75,-

Fra foreldrehjem
til eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval
(nynorsk)

NFU
- en organisasjon

Veilederhefte til
studieheftet "Aktiv i
egen organisasjon"

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet
(nynorsk)

Tillitsvalgt i organi-
sasjonen NFU

Kursbevis kr. 10,-

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Bestill i dag

Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org
eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

NOV NATIONAL OILWELL VARCO
Korsvikfjorden Industriområde
 4639 Kristiansand
Tlf. 38 19 20 00 • Fax. 38 19 23 11

Nordisk Skipsrederforening
 (NORDISK DEFENCE CLUB)

Fred Olsen & CO Støtter NFU

Nexans

Nexans Norway AS
 - din varmekabel leverandør
www.nexans.no

Vi skaper verdi av kunnskap

Våre tjenester:

- Revisjon
- Skatterådgivning
- Økonomisk rådgivning

Arendal
 Luellsklev 4
 Postboks 103
 4801 Arendal

Telefon: 04063
 AUDIT • TAX • ADVISORY

Eiker vekst AS

Ryghgata 6, 3050 Mjøndalen
Tlf. 32 23 68 80
www.eikervekst.no

*Handle med hodet
og hjertet!*

AASEN
SPAREBANK

7630 Åsen. Tlf. 74 08 63 00
 Fax. 74 08 63 01

Als Follo Truckutleie
 Postboks 573, 1401 Ski

Salg og utleie av:
 Søppelcontainere, lagercontainere
 Regnbuens gjennvinningsanlegg på Langhus
 Mottak av: Papp, papir, glass, trevirke, og jern
Tlf. 64 86 31 03 - Fax. 64 86 32 95

BM
BYGGMAKKER
Ski Bygg

Tlf: 64 85 46 00

 Leiv Vidar
**Stort utvalg i
tidsskrifter,
aviser og bøker**

NARVESEN
 Har du lyst har du lov

Narvesen CC Gjøvik • Narvesen Jernbanen
 Telefon 61 17 93 96 • Telefon 61 17 26 22

ORTOCARE
 NORDLAND

Besøksadresse:
 Gidsken Jacobsensvei 32,
 8008 Bodo

Postadresse:
 Postboks 1114, 8001 Bodo

Tlf: 75 50 74 20
 Faks: 75 50 74 21

E-post: post@ortocare-nordland.no
 Web: www.ortocare-nordland.no

**Offentlig godkjent
leverandør av Spesialsko,
proteser og ortoser**

*Kjeden OrtoCare skal gjennom
sitt samarbeid til enhver tid ha
fokus på å bedre kvaliteten på
ortopediske hjelpemidler og
bedre livskvaliteten for våre
kunder.*

Sammen for bedre kvalitet og service

 Ski NæringsPark

SAMEIET SKI NÆRINGS-PARK
 1401 Ski

Tlf. 64 91 57 00
Fax. 64 91 57 10

 ROAR & TROND
BYGG AS

Nybygg - Tilbygg - Rehabilitering
Roar & Trond Velstadbråten

Roar: Trond:
 Strandveien 17 3330 Skotselv 3350 Prestfoss
Tlf. 32 75 61 61 Tlf. 32 71 07 48
Mob. 90 83 09 66 Mob. 41 51 22 04

Ditt Begravelsesbyrå
VESTFOSSEN
 DØGNVAKT TLF.: 95 05 10 10

www.dittbegravelsesbyraa.no

Kontakt oss

Forbundsleder

Jens Petter Gitlesen
41 10 13 42
jpg@nfunorge.org

Nestleder

Anita Tymi
75 52 44 66 / 95 88 49 62
atymi@online.no

Vidar Haagensen

63 01 26 30 / 93 42 08 38
post@vidar-haagensen.no

Greter Müller

52 72 67 26 / 41 51 89 97
jmmuller@broadpark.no

Ester Skreros

38 11 94 12 / 91 10 19 80
ester.skreros@getmail.no

Anne Jorun Økland

53 41 64 84 / 41 50 02 53
annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal

37 16 41 37 / 48 05 00 55
lilliansu56@gmail.com

Nasjonalt

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Tove-Britt Henriksen
Ignavn. 131
1912 ENEBAKK
64 92 62 53/90 83 93 80
tbh@bluezone.no

NFU Østfold regionlag

v/Jørn Nilsen
Stenrødveien 62
1784 HALDEN
69 18 59 23/95 23 23 30
jorn.nilsen@halden.net

NFU Hedmark fylkeslag

v/Inger Margrethe Pettersen
Stolvstadvegen 39
2360 RUDSHØGDA
62 35 53 60/905 12 356
ingermargrethep@hotmail.com

NFU Oppland Fylkeslag

v/Magne Velure
A. Sandvigs gate 31
2609 LILLEHAMMER
61 25 84 08/95 79 43 00
magne.velure@broadpark.no

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Roar Høidal
Gustava Kiellands vei 3
3610 KONGSBERG
92 69 89 57
roar.hidal@ebnett.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Pb 14
3276 SVARSTAD
92 02 89 38
nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Anny Andersen
Håkonsgt. 9 A
3660 RJUKAN
35 09 19 07/90 74 06 05
annyande@online.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Svein Karlsen
Måkeveien 15
4950 RISØR
37 15 01 75/90 59 88 69
sveikarl@online.no

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen
Hannevik Terrasse 41
4613 KRISTIANSAND
38 03 00 14 / 91 79 41 76

jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

Postboks 26 Nygårdstangen
5838 BERGEN
56 14 31 58 / 99 23 00 78
post@nfuhordaland.no

NFU Sogn og Fjordane Fylkeslag

v/Gry Borghikld Sætre
Angedalsv. 107
6800 FØRDE
57 82 47 75/90 94 93 16
eidahl@combitel.no

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 7850 Spjelkavik
6022 ÅLESUND
70 15 10 30 / 46 91 08 40
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Astrid Ingdal
7316 LENSVIK
92 65 77 96
gu-ingda@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms Fylkeslag

v/Rigmor Hamnvik
Bregneveien 2
9050 STORSTEINNES
77 72 05 24 / 97 16 73 24

NFU Finnmark Fylkeslag

v/Anders Vannebo
Kautokeinoveien 82
9518 ALTA
78 43 34 49 / 95 91 00 02
nfufinnmark@gmail.com

Flott pris til "Så godt"

Grafill - Norsk organisasjon for visuell kommunikasjon - arrangerer årlig prisutdelingen "Årets vakreste bøker". En av prisene gis til årets best tilrettelagte bok som denne gangen (selvsagt) gikk til kokeboka "Så godt!" av Sølvi Linde og Anne Gro Innstrand.

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

I juryens begrunnelse het det blant annet "Dette er ei ekstremt brukarvenleg bok! Heilt uanstrengt blir terskelen for å lage mat senka – utan at det er flaut. Lekre heilsides presentasjonar av rettane er kombinert med effektive foto som viser korleis du gjer det og korleis matvarene ser ut. Grafiske symbol for utstyr, tid og porsjonar er estetisk utforma samtidig som dei er tydelege."

"Så godt" er øremerket kokkespirer som er nye i Norge, som har utviklingshemning, er eldre, demente og/eller ungdom uten lese- og kjøkkenerfaring (i tillegg til at den bør ha sin selvskrevne plass på ethvert skolekjøkken red.anm.). Denne inspirerer – selv oss mer enn alminnelig interesserte som har stabler av kokebøker som en del av nattbordlektyren.

Jurymedlemmene – som også er mer enn gjennomsnittlig opptatt av å lage mat, ville også gjerne ha med boka med hjem. - Vi vil lage avokado-ertesuppe på 1-2-3!" heter det i begrunnelsen.

Ikke overraskende. Nettopp denne suppen – så enkel å lage – så vakker at skue – er en av flere retter i "Så godt!" som for lengst er blitt undertegnedes favoritt-rett – og serveres med stolthet – både til hverdag og fest!

Vi gratulerer!

Prisvinnere. Fra venstre: Anne Gro Innstrand, fotograf Pål Hoff, Sølvi Linde og grafisk designer Einar Nilsson.

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- sosialtjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytte-saker")
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, stønad til bil mv),
- undervisning (spesialpedagogisk hjelp i barnehage og skole mv)
- arv og testament, verge / hjelpeverge, erstatning, arbeidsrett mv.

Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag.

Storgt 54 – 1555 Son Tlf: 64 95 04 14 Fax: 64 95 04 13

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 918 85 984

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

